

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra praktické teologie

Diplomová práce

**PÉČE O OBĚTI DOMÁCIHO NÁSILÍ
NA DIECÉZNÍ CHARITĚ ČESKÉ BUDĚJOVICE**

Vedoucí práce:	Dr. Ing. Alois Křišťan, Th.D.
Autor práce:	Lucie Vejběřová
Studijní obor:	Pastoračně sociální asistent
Ročník:	6.

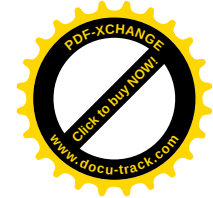
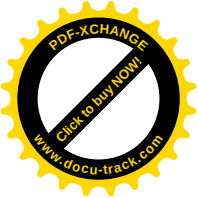
2007

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

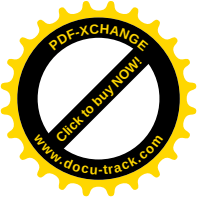

Děkuji vedoucímu diplomové práce Dr. Ing. Aloisi Křišťanovi, Th.D. za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

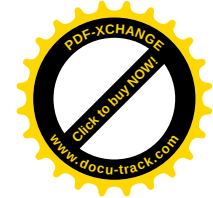
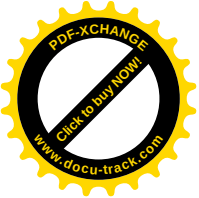

Obsah

ÚVOD.....	6
1. DOMÁCÍ NÁSILÍ - PSYCHOSOCIÁLNÍ POHLED.....	8
1.1. Základní pojmy.....	8
1.2. Druhy a formy domácího násilí.....	10
1.3. Aktéři domácího násilí.....	11
1.3.1. Pachatelé domácího násilí.....	11
1.3.2. Oběť domácího násilí.....	14
1.3.3. Svědci domácího násilí.....	17
1.4. Důležité znaky domácího násilí.....	19
1.5. Mýty o domácím násilí.....	20
1.6. Příčiny a důsledky domácího násilí.....	23
1.6.1. Příčiny domácího násilí.....	23
1.6.2. Důsledky domácího násilí.....	23
1.6.3. Fáze domácího násilí.....	24
1.6.4. Příčiny dlouhodobého setrvávání s agresorem.....	24
1.7. Pomoc, kterou potřebuje oběť domácího násilí.....	26
1.8. Násilí žen na mužích.....	27
1.9. Právní rámec - institut vykazání.....	28
2. PASTORAČNÍ PÉČE O OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	29
2.1. Definování pastorační péče.....	29
2.1.1. Nezbytné prvky pastorační práce.....	29
2.1.2. Metody pastorační péče.....	30
2.2. Pastorační pomoc ve specifických situacích.....	31
2.3. Křesťanské manželství.....	35
2.3.1. Svátost manželství.....	35
2.3.2. Krize manželství.....	37
2.3.3. Manželství a církevní právo.....	39
2.4. Konec křesťanského manželství, soužití.....	40
2.4.1. Odloučení za trvání manželství.....	41
2.4.2. Anulace manželství.....	43
2.5. Pastorační péče o rozvedené.....	44
2.5.1. Rozvedení, kteří neuzavřeli nový sňatek.....	45
2.5.2. Rozvedení, kteří uzavřeli nový sňatek.....	46

3. CHARITNÍ PÉČE.....	47
3.1. Ježíš Kristus - hlavní pramen charitativní služby.....	47
3.2. Místo charity v církvi a teologii.....	48
3.3. Zaměstnanci charity.....	50
3.3.1. Vztah zaměstnanců ke křesťanství, katolické církvi.....	50
3.3.2. Osobnostní předpoklady pracovníků.....	51
3.4. Křesťanské charitativní struktury.....	52
3.5. Diecézní charita České Budějovice.....	54
3.5.1. Poradna pro ženy a dívky v nouzi EVA.....	55
3.5.2. Intervenční centrum.....	56
 4. PRAKTICKÁ ČÁST.....	 58
4.1. Obecný cíl.....	58
4.1.1. Hypotéza.....	58
4.1.1. Dílčí cíle.....	59
4.2. Metody práce.....	60
4.3. Interpretace zjištěných výsledků.....	61
4.4. Shrnutí výzkumné části.....	74
 ZÁVĚR.....	 75
Seznam použité literatury.....	78
Seznam zkratk.....	81
Seznam příloh.....	82
Přílohy.....	83
Abstrakt.....	88

Úvod

Domácí násilí představuje aktuální problém jak pro teorii a výzkum, tak pro praxi. Mezi základní a nezpochybnitelná fakta o domácím násilí patří především jeho rozšířenost, vysoká latence a také závažnost z něho vyplývajících důsledků pro přímo postižené rodiny i celou společnost.

Násilí mezi partnery bylo po dlouhá staletí vnímáno jako soukromá záležitost. V patriarchální společnosti, která vycházela ze svrchované pozice otce vůči dětem a ženám v rodině, bylo trestání žen tolerováno, jako bylo a dosud do jisté míry je tolerováno tělesné trestání neposlušných dětí při výchově.

V novověku sice získaly vztahy mezi mužem a ženou výrazněji partnerský charakter, v naší kultuře ale dále trval respekt vůči právu otce a manžela řídit život členů domácnosti. Partnerské násilí bylo kromě extrémních případů považováno za soukromou záležitost a zároveň za okrajový a ojedinělý problém. Až feministické hnutí v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století v západní Evropě a v USA pojmenovalo násilí mezi partnery jako závažný společenský problém. Ukázalo se, že k němu dochází v různých zemích světa i v různých socioekonomických vrstvách.¹

Skutečnost, že se ani naší společnosti problematika násilných vztahů mezi partnery nevyhýbá, dokazují současné výzkumy, které ukazují, že v ČR domácí násilí postihuje minimálně 16% partnerských dvojic, přičemž nejméně v 80% případů jsou přítomny děti.²

S problematikou domácího násilí jsem se setkala ve svém prvním zaměstnání, kdy jsem pracovala jako sociální asistentka v Poradně pro ženy a dívky v nouzi EVA při Diecézní charitě České Budějovice. Bylo to v době, kdy v jihočeském regionu bylo toto jediné zařízení, které se zabývalo odbornou pomocí obětem domácího násilí.

Na začátku roku 2007 došlo v této oblasti k výrazným změnám. Od 1. 1. 2007 mají krajské úřady povinnost zřídit krizová intervenční centra pro pomoc obětem domácího násilí, která v návaznosti s Policií ČR nabízejí obětem své služby. V Jihočeském kraji je toto intervenční centrum provozováno Diecézní charitou České Budějovice, a to právě na základě zkušeností Poradny pro ženy a dívky v nouzi EVA s danou problematikou.

¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí: fakta a paradoxy*, s. 55.

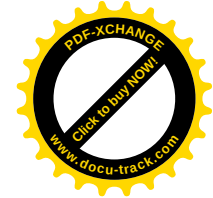
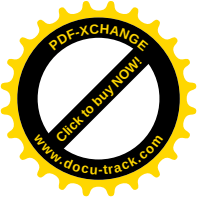
² Tamtéž, s. 56.

Předkládaná práce se bude zabývat psychologickými, sociálními i právními fakty týkajícími se domácího násilí a odbornou pomocí obětem tohoto závažného jevu. Teoretická část práce je rozčleněna do tří oddílů, ve kterých se věnuji obecné charakteristice domácího násilí, jeho aktérům - agresorovi, oběti a svědkům, dále základním znakům a zákonitostem. V druhé části je stručně představena pastorační péče se zaměřením na oběti domácího násilí, důraz je zde kladen na problematiku násilí mezi partnery v křesťanském manželství. Třetí oddíl teoretické práce je zaměřen na charitu, její poslání a charitní péči. Stručně zde také představuji Diecézní charitu České Budějovice a její dva sociální projekty: Poradnu pro ženy a dívky v nouzi EVA a Intervenční centrum krizové pomoci pro oběti domácího násilí.

Hlavním cílem praktické části práce je na základě obsahové analýzy dokumentů a standardizovaných rozhovorů s vedoucími pracovníky zmapovat péči o oběti domácího násilí na Diecézní charitě České Budějovice, konkrétně ve dvou výše jmenovaných projektech.

Pro zpracování teoretické části práce jsou použity zdroje týkající se dané problematiky. Jedná se především o monografické odborné publikace, sborníky, církevní dokumenty, články v odborných časopisech a manuály ke kurzům a školením. Praktická část vychází z provedeného výzkumu, ze zkoumaných dokumentů a ze zkušeností pracovníků projektů.

1. Domácí násilí - psychosociální pohled

1.1. Základní pojmy

Násilí obecně:

„Násilím obecně rozumíme zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným násilím nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním, nebo psychickém zdraví. Jde o agresi jedné osoby proti druhé (nebo jejich většímu počtu), jejímž cílem je ublížit, poškodit, poranit nebo zabít.“³

Násilí v rodině:

„Pod pojmem násilí v rodině rozumíme útoky, napadání, výhrůžky od blízké osoby s cílem ublížit či získat nad obětí převahu a moc. Je útokem na lidskou důstojnost, ohrožuje zdraví a ve vyhrocených případech i život oběti.“⁴

Z hlediska oběti lze násilí v širším slova smyslu rozčlenit na násilí páchané na:

- Ø dětech,
- Ø ženách,
- Ø seniorech,
- Ø zdravotně postižených,
- Ø mužích.

V převážné většině však násilí v rodině páchají muži na ženách (genderově podmíněné násilí) nebo rodiče na dětech.

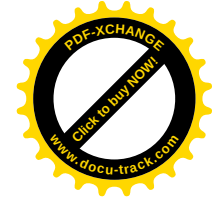
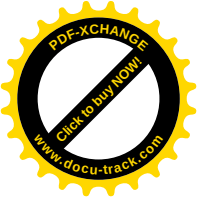
Domácí násilí:

„Domácí násilí je jednou z nejrozšířenějších forem agrese, která prochází napříč sociálně demografickým spektrem. Termín domácí násilí (domestic violence) se užívá především v anglické literatuře a má na mysli především násilí mezi partnery – současnými nebo minulými, v sezdaném či nesezdaném soužití. Násilí mezi partnery je také někdy označováno jako intimní násilí (intimate violence) nebo partnerské zneužívání (partner abuse).“⁵

³ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 11.

⁴ BEDNÁŘOVÁ, Z. a kol. *Domácí násilí – manuál ke kurzům*, s. 6.

⁵ Tamtéž, s. 6.

Za intimní (partnerské) násilí považujeme:

„Jakýkoliv výskyt ohrožujícího chování, násilí nebo zneužití psychického, fyzického, sexuálního, ekonomického nebo emocionálního mezi dospělými osobami, které jsou nebo někdy v minulosti byly intimními partnery nebo členy rodiny, a to bez ohledu na pohlaví.“⁶

Násilí na ženách:

„Tímto termínem se rozumí akt násilí založený na pohlaví oběti, který vede či pravděpodobně povede k fyzické, sexuální či psychologické újmě či utrpení žen, včetně hrozby takových aktů, donucování či svévolného omezování svobody, ať už se projevuje ve veřejném či soukromém životě. To zahrnuje, ale neomezuje se pouze, na následující:“⁷

- a) násilí odehrávající se v rodině či domácnosti,
- b) násilí odehrávající se v rámci komunity,
- c) násilí páchané či tolerované státem či jeho úředníky,
- d) porušování lidských práv žen v situacích ozbrojeného konfliktu.

Tato práce se bude zabývat problematikou domácího násilí (DN) ve smyslu násilí mezi partnery. Oběťmi DN mohou být ženy i muži. Vzhledem k tomu, že násilí na mužích je v současné době jev stále velmi tabuizovaný a neprozkoumaný, věnují se následující kapitoly především obětem - ženám.

Rozdíl mezi domácím násilím a manželským konfliktem:

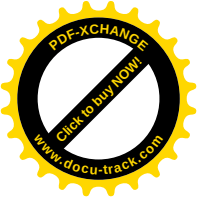
V každém partnerském vztahu dojde čas od času ke konfliktním situacím. Jedná se většinou o běžné rozepry, které slouží k vyjasnění osobních zájmů obou aktérů. V některých vyhrocených případech může dojít i k násilnému incidentu.⁸ Ne každý fyzický útok či jiný útok lze označit jako domácí násilí. Základní podstatu domácího násilí vystihuje výraz „týrání“, kterého se dopouští partner na partnerovi, a tím staví společné soužití na hranici snesitelnosti. Hlavním znakem týrání je uplatňování moci a kontroly nad obětí právě cestou používání násilí.

Zaměňovat partnerský konflikt či rodinnou rozepru s domácím násilím je nebezpečné a může přivodit velké komplikace. Je tedy třeba vědět, že: „v případě konfliktu jde o singulární, situačně podmíněnou záležitost mezi dvěma konfliktními stranami, jejichž vztah není tematizován a - z nedostatku schopnosti diferencovat - je hodnocen jako symetrický. Naproti tomu násilí je funkcionální: jeho cílem je stabilizace nadvlády a kontroly. Násilí

⁶ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 15.

⁷ BEDNÁŘOVÁ, Z. a kol. *Domácí násilí – manuál ke kurzům*, s. 8.

⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí: fakta a paradoxy*, s. 60.

nezuří slepě, slouží prosazování zájmů. Domácí násilí likviduje symetrický vztah partnerů, vytváří jasné dělení rolí na kontrolující, násilnou osobu a osobu ohroženou, závislou.“⁹

1.2. Druhy a formy domácího násilí

Druhy:

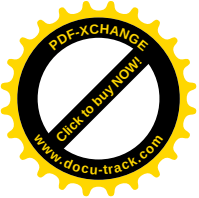
- Ø fyzické – strkání, fackování, bití pěstmi, tahání za vlasy, pálení, kopání, smýkání, ohrožování zbraní, nožem, házení předmětů, svazování oběti,
- Ø psychické – zahrnuje zejména slovní týrání, ponižování, zesměšňování na veřejnosti i v soukromí, permanentní kontrolu, výslechy, vyhrožování, snižování rodičovské autority u dětí, apod.,
- Ø sexuální – zahrnuje všechny sexuální činy, které jsou na oběti vynucovány, které oběť podstupuje nedobrovolně či s nechutí,
- Ø ekonomické – znamená zamezení možnosti oběti disponovat finančními prostředky, ať rodinnými nebo vlastními.¹⁰

Formy:

- Ø sociální izolace – absolutní izolace rodiny, zákaz styku s příbuznými a s přáteli, zákaz telefonování, vycházení, přikazování chování, oblékání, rozhodování o tom, co je a co není vhodné, vyčerpávající dohled nad životem, zákaz nebo naopak určování literatury, poslouchání TV, rádia, omezování či zákaz jakýchkoliv zájmů a koníčků,
- Ø zastrasování – použití křiku, demonstrace síly, vyvolávání strachu, gesta, ničení majetku, týrání zvířat, vyhrožování, používání výhrůžek typu opuštění rodiny, spáchání sebevraždy, vraždy dětí či partnerky,
- Ø vyčerpávání – přikazování někdy až nesmyslné práce, odpírání spánku, potravy, tekutin,
- Ø citové týrání – permanentní nadávky, kritizování, sekýrování, vyvolávání pocitu viny za situaci, popírání faktu násilí, občasné poskytování laskavostí, odpírání pozornosti, demonstrace milostného poměru s jinou osobou,

⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí: fakta a paradoxy*, s. 60.

¹⁰ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 20.

Ø ekonomické týrání – zákaz získávání nebo udržení zaměstnání, přidělování kapesného, přinucení žádat o prostředky na obživu, každodenní kontrola nákupů, znemožnění přístupu k rodinným příjmům nebo naopak neposkytování finančních prostředků na chod rodiny, vystavování rodiny hladu, chladu, nedostatku oblečení, hygieny, rozprodávání zařízení domácnosti, neplacení nákladů spojených s bydlením,

Ø vydírání – jehož nástrojem jsou zejména děti, je označování oběti za špatnou matku (popřípadě otce), navádění dětí proti druhému rodiči, vulgární a násilné chování, pohružky, že v případě rozchodu druhý rodič už děti nikdy neuvidí,

Ø zneužívání „práv“ muže – zacházení s obětí jako se služkou, nadřazené a povýšené chování, osvojení si práva o všem rozhodovat, být tím, kdo určuje role v domácnosti.¹¹

1.3. Aktéři domácího násilí

Existuje mnoho mýtů o domácím násilí jako takovém, o jeho obětech i pachatelích. Tyto mylné představy se týkají především vzdělání a sociálního postavení rodiny, kde domácí násilí probíhá. Můžeme však vysledovat určité rizikové faktory domácího násilí, mezi něž patří: nerovnost pohlaví, mladší věk (18 – 30), chudoba, nesezdané soužití, jeden z partnerů, nebo oba vyrůstali v násilných rodinných vztazích, předchozí útok nebo opakující se násilí v současném vztahu.

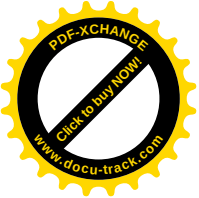
1.3.1. Pachatel domácího násilí

V současné době převládá názor, že nejpravděpodobnější příčinnou domácího násilí je osobnostní založení pachatele. Tomu odpovídá i alternativní pojem zneužívání partnera, který naznačuje psychologickou podobnost domácího násilí s problematikou zneužívání dětí. V obou jevech hraje totiž osobnost pachatele klíčovou roli, chování týrané oběti není tím důležitým impulsem k vypuknutí násilného chování, může ovlivnit pouze detaily ve způsobu provedení.¹²

Násilníci pocházejí ze všech socioekonomických, etnických, rasových a náboženských skupin. Násilníci se jinak chovají doma a jinak na veřejnosti, můžeme je označit za muže „dvou tváří“. Mají extrémně majetnické a žárlivé sklony, kontrolují své partnerky, pokoušejí se je izolovat od okolí, rodiny a přátel, zastávají tradiční představu o roli muže ve vztahu,

¹¹ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 20.

¹² VYHLÍDALOVÁ, P. *Dvě tváře násilníka*, s. 25-27.

často je zde přítomen alkohol a jiné drogy, z násilí viní partnerky, bagatelizují závažnost způsobeného násilí.¹³

Výzkumně a empiricky zjištěná typologie pachatelů domácího násilí neexistuje. Poznatky o pachatelích vycházejí ze tří zdrojů: z kriminalistických výzkumů, přímo od oběti a z psychologicky zaměřených výzkumů.¹⁴

Důvody vzniku agresivního chování u násilníků se zabýval i Petr Šmolka, který rozlišil tři základní zdroje agresivního chování:¹⁵

- Ø trvalé osobnostní rozložení, které je výrazně ovlivněno dědičností a výchovou,
- Ø drobná poškození mozku. V tomto případě násilník zpětně pociťuje lítost nad svým chováním, někdy může mít i amnézii na násilnou epizodu. Tuto poruchu lze ovlivňovat vhodnou léčbou.
- Ø vzájemné působení obou partnerů, tzv. dyádické reakce, střídá se provokace a reakce. V rané fázi se doporučuje párová terapie. Někteří psychologové zabývající se domácím násilím tento postup odmítají a orientují se na oddělenou terapii pro muže a ženy.

Podle jiné teorie lze dělit pachatele domácího násilí na:¹⁶

- Ø sociálně problémové, kteří se dopouštějí násilí jak doma, tak i na veřejnosti, tak doma a mají záznamy v rejstříku trestů,
- Ø násilníky „dvojí tváře“ - Jde o muže, kteří si vytvořili vlastní obraz dokonalého muže, silného, úspěšného, konkurenceschopného, který dokáže finančně zabezpečit rodinu. Protože nespĺňuje všechna tato kritéria, propadá frustraci a nespokojenosti se sebou samým, která se projevuje cíleným násilím proti jeho partnerce.

Ivo Čermák ve své knize *Lidská agrese a její souvislosti* popsal tyto nejčastější typy pachatelů domácího násilí:¹⁷

¢ emocionálně reaktivní typ násilníka:

Je to nejčastější typ agresora. Je pro ně charakteristická impulzivita, prchlivost, pohotovost k agresi, výbušnost a snadná vznětlivost. Tito lidé se nechají snadno vyprovokovat. Agresivní chování tak vzniká jako reakce na podnět z okolí, na skutečné či domnělé ústrky. Do tohoto typu náleží i lidé s vysokou mírou dráždivosti a náchylnosti k emocionálním reakcím. Násilník pak ztrácí kontrolu nad svými reakcemi. Zpravidla takový

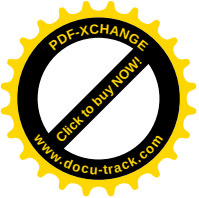
¹³ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 53.

¹⁴ CHADIMA, M. *Charitativní péče - Dějiny a současnost*, s. 117.

¹⁵ ŠMOLKA, P. a kol. *Když vás trápí někdo blízký*, s. 35, 38, 48.

¹⁶ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 60.

¹⁷ ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*, s. 70-74.

člověk mívá často špatnou náladu, bojí se selhání, je přecitlivělý na kritiku, je netrpělivý, nesnášenlivý a neustále v nepohodě. Protože je sebekontrola těchto násilníků narušena, mohou být jejich impulzivní agresivní ataky velmi nebezpečné. Důležité jsou určité situace, které mají pro násilníky význam spouštěcího klíče. Je velmi jednoduché vyvolat u těchto jedinců silnou citově zabarvenou reakci, nad kterou ztrácejí kontrolu a nedokáží ji zastavit.

Ø instrumentální typ násilníka:

Tito lidé jsou agresivní pouze, chtějí-li vědomě uspokojit svoje potřeby, dosáhnout svého cíle, např. získat moc, peníze apod. Většinou je tento typ agresora sebejistý, jedná chladně, s rozmyslem, agresivní scény si sám vytváří a vybírá oběť, které nedává najevo žádné emoce. Jedním z představitelů tohoto agresora je tyran. Má potřebu ovládat druhé a mít moc. S obětí jedná chladnokrevně, bez soucitu, jeho cílem je oběti ublížit, proto jedná takticky a promyšleně. Tito agresori mohou mít vyšší vzdělání. Podobné rysy byly nalezeny u tzv. antisociálních osobností.

Ø násilníci nadměrně kontrolující své agresivní impulsy:

V určitém smyslu je tento typ nebezpečnější než kategorie násilníků se slabou kontrolou agresivních impulsů. Jedná se o lidi, kteří jsou intenzivně puzeni k agresi, avšak silou vůle potlačují veškeré otevřené agresivní projevy. Svým okolím jsou vnímáni jako slušní a zdvořilí. Dlouho mohou kontrolovat své reakce a nosit v sobě zášť vůči druhým lidem. Za určitých okolností mohou vybuchnout a chovat se agresivně. Agrese je pak nečekaná, náhlá a velmi silná. Oběti jsou ochromeny, neboť jejich dosavadní zkušenost s agresorem je jiná. Po skončení agrese se tito lidé vracejí ke svému původnímu chování.

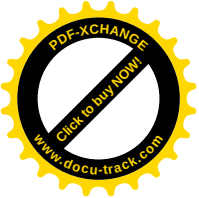
Ø násilníci mající potěšení z krutosti:

Tito lidé se dopouštějí násilí, aby viděli a slyšeli druhého člověka trpět. Utrpení druhých v nich vyvolává potěšení. Jedná se o osobnosti s psychopatickými rysy, necitlivé vůči okolí. Násilníkům tohoto typu dělá radost ponižovat druhé.

Ø psychopatické osobnosti:

Vyznačují se tendencí manipulovat s druhými, mělkými emocemi, parazitováním na druhých, necitelností, lhaním, vyzdvihováním vlastní hodnoty, nedostatkem svědomí, slabou kontrolou chování, neschopností stanovit si reálné cíle, nezodpovědností, impulzivitou, neschopností navázat dlouhodobý vztah, antisociálním chováním.

Pachatelé mají dvě tváře – veřejnou a soukromou. Jejich stížnosti jsou vykonstruované, banální, podle jejich přesvědčení jsou oni týráni svými partnerkami (partnery), protože ty

nedělají, co pachatelé chtějí. Agresoři jsou většinou osobnosti s nízkou sebeúctou, ale vysokou sebedůvěrou, věří v nadřazenost mužů. Odmítají odpovědnost za svoje činy.

Povahové rysy násilných mužů mohou být někdy podobné případům poruchy osobnosti. Nacházíme u nich egocentrismus, proradnost, absenci pocitů viny a studu, impulsivnost, schopnost manipulovat s druhým. Klasičtí pachatelé domácího násilí vedou dvojí život. Mají zachovanou inteligenci, jinak se chovají na veřejnosti a jinak v soukromí za zavřenými dveřmi. To, co jim chybí je: empatie, altruismus, tolerance, pohrdají slabými.¹⁸

V současné době patrně neexistuje žádný odborník nebo pracoviště, které by se problematice ovlivnění násilného chování člověka věnovalo.

Kategorizace domácích agresorů:¹⁹

- Ø čistý domácí agresor (muž dvojí tváře),
- Ø generalista (násilník doma i na veřejnosti),
- Ø situační domácí agresor (např. nevěra, nezaměstnanost),
- Ø pachatel domácího násilí závislý na drogách nebo alkoholu,
- Ø sadistický pachatel – spíše výjimka.

Další členění se odvíjí od formy týrání, které vůči oběti pachatel užívá: surovec, žárlivec, špatný otec, lhář, vyděrač, sexuální násilník, pán domu nebo psychický utlačovatel.

1.3.2. Oběť domácího násilí

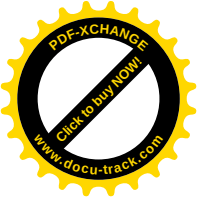
V oblasti domácího násilí neexistuje stoprocentně platná charakteristika oběti, i když je možné vysledovat určité častěji se opakující rysy nebo životní situace, které lze pokládat za rizikové faktory. Za velmi rizikové bývá považováno dětství, a to v případě, že dítě bylo svědkem domácího násilí ve své původní rodině.

Týraná žena není v běžném kontaktu snadno poznatelná, pokud ona sama svoji situaci skrývá. Často se za násilí v rodině stydí, popírá ho a uvádí jiné příčiny svých potíží, typické je vysvětlování pohmožděnin a jiných úrazů pádem nebo vlastní nešikovností. Typická pro týranou ženu je i neschopnost adekvátně posuzovat svoji situaci, její vnímání reality je značně pozměněno. Nedokáže vyhodnotit to, co se kolem ní děje, neví, zda jde o běžnou věc, se kterou se nehodí vyjít na veřejnost či zda může hledat pomoc mimo pro ni nebezpečný domov.²⁰

¹⁸ VYHLÍDALOVÁ, P. *Dvě tváře násilníka*, s. 25-27.

¹⁹ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 62.

²⁰ BEDNÁŘOVÁ, Z. a kol. *Domácí násilí – manuál ke kurzům*, s. 27.

Objektem domácího násilí se může stát kterákoliv žena či muž. Nezáleží na věku, vzdělání, kultuře, ekonomickém statutu, stylu života.

Sociální postavení oběti domácího násilí:²¹

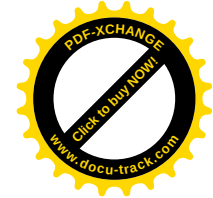
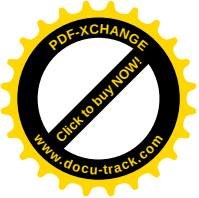
- Ø často bez jakýchkoli finančních prostředků a sociálních dávek,
- Ø bez možnosti jiného než společného bydlení,
- Ø nedostatek nosných sociálních kontaktů, život v sociální izolaci,
- Ø nutnost bezpečného úkrytu před agresivním partnerem,
- Ø právně nevyřešené partnerské soužití, péče o děti a majetkové poměry,
- Ø nedostatečná schopnost orientace v sociální síti spojená s nízkým právním vědomím,
- Ø často nutnost změny sociálního prostředí dětí (školy).

Psychický stav obětí domácího násilí:²²

- Ø dlouhodobá emocionální frustrace,
- Ø naučená bezmocnost,
- Ø drasticky snížené sebevědomí,
- Ø neadekvátní záporné sebehodnocení,
- Ø ztráta respektu k vlastní osobě,
- Ø nejistota, nerozhodnost, pokřivená měřítko normality,
- Ø nedostatečná schopnost rozhodování,
- Ø strach, který blokuje síly potřebné ke změně,
- Ø snížená schopnost převzít odpovědnost za svůj život a život dětí sama na sebe,
- Ø nedostatky v psychosociálních dovednostech potřebných ke změně životního stylu,
- Ø pocity úzkosti, viny strachu z vlastního selhání,
- Ø pocit bezprávní, bezmoci, rezignace na svoji situaci,
- Ø strach z agresivního chování partnera a zároveň silná závislost na něm (emocionální, ekonomická, sociální atd.),
- Ø neurotické projevy (poruchy spánku, úzkostné stavy, fobie),
- Ø psychosomatická onemocnění (ekzémy, žaludeční vředy, migrény, nechutenství),
- Ø psychiatrické diagnózy (nejčastěji reaktivní deprese, suicidální sklony apod.),
- Ø sebedestruktivní reakce.

²¹ BEDNÁŘOVÁ, Z. a kol. *Domácí násilí – manuál ke kurzům*, s. 28.

²² Tamtéž, s. 30.

Mezi tyto sebedestruktivní reakce lze zařadit:²³

Ø *Popírání viny agresora:*

Oběť násilí agresora omlouvá, ospravedlňuje. Hledá vnější okolnosti, které měly vliv na vznik násilí, jako je alkohol, nemoc, ztráta zaměstnání, špatné dětství.

Ø *Minimalizace následků:*

Týraná žena udává jiné příčiny svých zranění, popírá závažnost incidentů i celkové situace, má tendenci týrání minimalizovat, bagatelizovat útoky a zlehčovat jejich nebezpečnost. Je to forma určité pomyslné obrany, která pomáhá snižovat strach z budoucnosti.

Ø *Odmítání možnosti pomoci:*

Dlouhodobě týraná žena odmítá pomoc jako pro ni nepoužitelnou. Má pocit, že z její situace není východiska, a proto se opakovaně k partnerovi vrací.

Ø *Pokřivené vnímání reality:*

Týraná žena se naučila vnímat realitu pokřiveným, zmanipulovaným způsobem. Aby rozuměla tomu, co se kolem ní odehrává, hledá si pro sebe přijatelná vysvětlení. Například obviňuje sama sebe z toho, že způsobila výbuch násilí u partnera tím, že nebyla dostatečně dobrá. Myslí si, že partner ji ubližuje, protože je nedokonalá, a proto si to zaslouží.

Ø *Zablokované ventilování vzteku:*

Oběť se snaží utéct před konflikty. Není zpravidla schopná normálních reakcí, odnaučila se vyjadřovat své pocity. Tyto osoby jsou také nápadné svou přílišnou laskavostí a snahou všem vyhovět.

Ø *Disociace:*

Jde o psychický mechanismus, který otupuje prožívání emocí. Tím chrání oběť před tím, aby v plné míře prožívala bolest fyzickou i psychickou. Může jít např. o vymazání pocitů, kdy týraná žena nevnímá silné podněty nebo o psychogenní amnézii, neboli ohraničenou ztrátu paměti apod.

Ø *Identifikace s agresorem:*

Vyznačuje se nadměrnou vstřícností a ochotou vyhovět, a tak se vyhnout výbuchu násilí a předejít konfliktům. S tím může souviset i tzv. Stockholmský syndrom.

²³

BEDNÁŘOVÁ, Z. a kol. *Domácí násilí – manuál ke kurzům*, s. 27, 28.

1.3.3. Svědci domácího násilí

Nejčastějšími svědky domácího násilí jsou bohužel děti. Ty jsou tímto druhem násilí velmi traumatizovány, a to i v případě, kdy nejsou přímým objektem násilí. Svými zkušenostmi jsou poznamenány na celý život. Rodina ztrácí svoji ochrannou funkci, přestává být bezpečným místem plným lásky a porozumění. Děti jsou velmi citlivé na hádky a neshody rodičů, vycítí napjatou atmosféru v rodině. Často jsou děti jedním partnerem manipulovány proti druhému rodiči. Může dojít i k vyhocení konfliktu, kdy třeba syn zabije svého otce ve snaze ochránit matku před jeho útoky.

Ze zkušeností pracovníků poraden a psychologů vyplývá, že mnoho násilných mužů – pachatelů partnerského násilí, má obdobnou zkušenost ze své původní rodiny. Také mnoho obětí – žen jsou dcery matek, které jejich partner psychicky a fyzicky napadal nebo napadá. Tyto rané zkušenosti z dětství jsou určitým rizikovým faktorem, nemůžeme je však označit za jednoznačnou příčinu.

„V situacích domácího násilí se může u dětí projevit tzv. syndrom týraného dítěte. Z deseti příznaků tohoto syndromu dochází v rámci domácího násilí nejméně ke třem projevům: duševnímu týrání, citovému týrání a tzv. pasivnímu týrání – zanedbávání.“²⁴

V rodině, kde dochází k domácímu násilí, je dítě ohroženo:

Ø přímo:

- dítě je napadáno - spolu s matkou,
- v situacích, kdy se ji snaží bránit,
- z důvodu vyvinutí nátlaku na ženu, donucení ji k poslušnosti přes týrané dítě.

Ø nepřímo:

psychické dopady na dítě, které je:

- svědkem násilí páchaného na matce,
- prostředkem vynucení si poslušnosti matky.

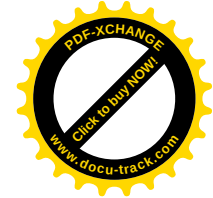
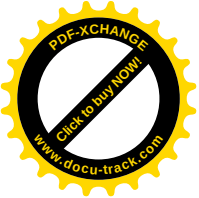
Způsoby nejčastějšího chování dětí jako reakce na domácí násilí:²⁵

Předškolní věk:

- Ø viditelná snaha po nenápadnosti, apatie, zakřiknutost, bez aktivity, zasmušilost, vytěsnění negativních zážitků, tendence k izolaci od kolektivu,
- Ø záchvaty vzteku, agresivní reakce na běžné podněty, destruktivní tendence.

²⁴ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 130.

²⁵ *Kormidlo, pomůžeme Vám vzít život do vlastních rukou – manuál ke kurzům.*

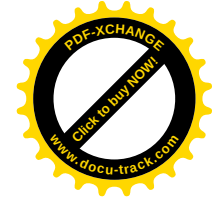
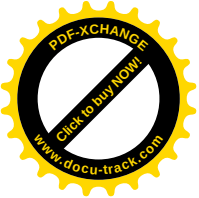

Školní věk a starší

- Ø obrana matky, na které je pácháno násilí, nenávisť k agresorovi, příp. jeho fyzické napadení, dívky se často ztotožňují s rolí matky, resp. oběti,
- Ø identifikace s agresorem – časté zejména u chlapců, kteří vidí v násilném chování projev mužnosti a sami se začínají chovat násilnický, přijímají postoje a chování násilníka a používají násilí jako běžný prostředek komunikace,
- Ø přebírání dospělé role – snaha o podporu matky ve formě převzetí role dospělého partnera, resp. řešení problémů neodpovídajících věku dítěte.

Psychické problémy dětí z rodin, kde se vyskytuje domácí násilí:²⁶

- Ø nízké sebevědomí,
- Ø pocity viny za vzniklou situaci,
- Ø pocit méněcennosti,
- Ø pocit bezmocnosti,
- Ø nedůvěra v dospělý svět,
- Ø pocit ztráty bezpečí a jistoty,
- Ø strach, pocit ohrožení,
- Ø smutek, deprese,
- Ø disociační amnézie – dítě si nemůže na stresové situace vzpomenout, odmítá o nich mluvit,
- Ø úzkostné stavy, noční můry,
- Ø zvýšená emoční dráždivost, impulzivita, návaly vzteku, pohotovost k násilnému řešení konfliktů,
- Ø problémy ve škole,
- Ø zvýšená pohotovost ke vzniku patologického chování (závislosti, trestná činnost, vandalismus, apod.),
- Ø lhostejnost vůči okolí, apatie, ztížené navazování sociálních kontaktů a hlubších vztahů s vrstevníky,
- Ø suicidální pokusy,
- Ø psychosomatické problémy (nechutenství, noční či denní enurézy, nespavost, apod.).

1.4. Důležité znaky domácího násilí

K identifikaci domácího násilí slouží především následující znaky: ²⁷

Ø *agresor i oběť jsou vzájemně blízké a důvěrně známé osoby:*

K domácímu násilí dochází uvnitř intimního vztahu mezi mužem a ženou, který může mít podobu manželství anebo i nesezdaného páru.

• *agresor a oběť jsou svázáni řadou důležitých pojítek:*

Pachatel a oběť jsou na sobě citově, sociálně a ekonomicky závislé osoby. Dělili se anebo se dělí o společné soukromí. Do intimního svazku pachatel i oběť kdysi vstoupili dobrovolně a na základě svého svobodného rozhodnutí.

Ø *soukromí jako místo činu:*

Agresor na svoji oběť útočí na soukromé půdě (nejčastějším místem činu je společný byt) eventuálně jinde v ústraní, kam nedosahuje veřejná kontrola. Domácí násilí je nejvíce rozšířené právě ve společnostech, kde platí pravidlo, že co se děje za zavřenými dveřmi je pouze věcí partnerů a žádný člověk ani instituce do toho nemá právo zasahovat.

Ø *opakování násilí:*

Domácí násilí nepředstavuje ojedinělý a jednorázový incident, naopak k násilí dochází opakovaně, ve vztahu mezi partnery se střídají fáze klidu s okamžiky násilí, po kterých může dojít k fázi usmírování a slibů.

Ø *dlouhodobost:*

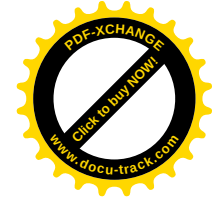
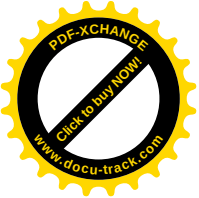
Domácí násilí přetrvává i po velmi dlouhý časový interval v řádu několika let. Zpravidla uplyne více než rok, než se oběť odhodlá vyjít se svým problémem za dveře svého bytu a svěřit se další osobě.

Ø *vzrůstající intenzita násilí:*

Specifickým znakem domácího násilí je opakování a postupný nárůst intenzity jednotlivých incidentů. Zejména na začátku jednotlivé incidenty, jsou-li posuzovány izolovaně, nemusí dosahovat prahu trestné činnosti.

²⁷

ZBOŘILOVÁ, K. *K problematice domácího násilí*, s. 35-36.

Ø *složitý ambivalentní postoj oběti k agresorovi:*

Oběti domácího násilí se chovají jinak, než oběti poškozené cizím pachatelem. Jejich ochota spolupracovat na potrestání pachatele je poměrně nízká. Hledají sice pomoc krátce po násilném incidentu, obvykle však setrvávají v blízkosti útočníka a jsou tak vystaveny psychickému nátlaku. Nezřídka podlehnou vyhrožování. K náhlé a zásadní změně stanoviska v průběhu vyšetřování však mohou oběti vést i jiné motivy, např. víra v polepšení pachatele nebo obavy z osamocení, finanční a materiální nejistota, pocity viny, stud.

Ø *nerovnost postavení*

Agresor má nad obětí moc, ta je bezbranná, udržovaná v závislosti na násilníkovi. Agresor drží oběť ve vztahu „vždy k službám“.

1.5. Mýty o domácím násilí

Násilí, kterého se dopouštějí členové rodiny na svých blízkých, je na první pohled těžko srozumitelné, a proto ho obestírá velké množství různých falešných a chybných představ. Tyto představy nejsou rozšířené pouze mezi laickou veřejností, trpí jimi i řada odborníků a těm potom brání obětem účinně pomáhat.

Mezi nejčastější mýty patří:²⁸

Ø *Domácí násilí je soukromá věc, do které se nemají cizí lidé či stát vůbec plést:*

Pravdou je, že násilí nemůžeme tolerovat a je lhostejné, zda jde o násilí mezi blízkými nebo cizími osobami. Násilí není a ani být nemůže soukromou záležitostí. Každý má právo podle Listiny základních lidských práv a svobod na ochranu své důstojnosti, zdraví a života.

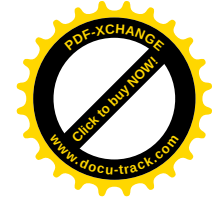
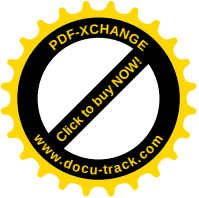
Ø *Domácí násilí se týká pouze sociálně slabých rodin:*

Velmi rozšířeným mýtem je představa, že se domácí násilí v běžné rodině nemůže objevit, protože postihuje pouze sociálně slabé rodiny, které žijí na okraji společenského žebříčku.

Pravdou je, že domácí násilí nejde ruku v ruce s materiálním blahobytem rodiny. V dobře zajištěných rodinách, může být domácí násilí ještě urputnější.

²⁸

Kormidlo, pomůžeme Vám vzít život do vlastních rukou – manuál ke kurzům.

Ø Černobílé vnímání aktérů domácího násilí:

Velmi rozšířeným mýtem je představa, že pachatel domácího násilí má výlučně negativní charakter a je kompletně odpudivou osobností, zatímco oběť je krystalicky čistá, vzorná bytost, která se vyznačuje pouze samými ctnostmi.

Pravdou je, že pachatelé i oběti domácího násilí jsou živými bytostmi se vším všudy. Agresor může například být na svém pracovišti váženou a oblíbenou osobou. Naopak oběť může být v mnoha ohledech nedokonalá. Ani nedokonalost oběti však neospravedlňuje k násilí. Nikdo nemá právo druhého týrat.

Ø Mýtus o fatálnosti domácího násilí:

Silně zakořeněná představa říká, že cyklus násilí je fatální. Do partnerských vztahů přinášíme naše zkušenosti z dětství, kopírujeme modely soužití našich rodičů. Kdo zažil násilí mezi otcem a matkou, bude i ve svém partnerském vztahu ochotně přijímat roli oběti nebo agresora.

Pravdou je, že domácí násilí není osudovým, nevyhnutelným jevem. Domácí násilí může postihnout kohokoli, aniž by zažil násilí v dětství.

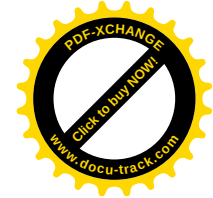
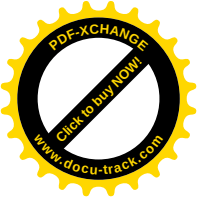
Ø Mýtus o typickém pachateli:

V laické veřejnosti je zakořeněná představa, že pachatel domácího násilí je primitivní, nevzdělaná, vzteklá, impulzivní a vždy útočná osoba, která se na první pohled liší od slušného člověka.

Pravdou je, že k domácímu násilí se uchylují i jedinci, kteří jsou ve svém pracovním okolí pokládáni za úspěšné, konformní a společenské lidi. Ve skutečnosti mívá domácí agresor dvojí tvář, násilnický je pouze ke svému partnerovi, zatímco před okolím a v oficiálních sociálních situacích vystupuje jako solidní osoba. Nejvíce nebezpeční pachatelé jsou právě lidé s vysokou inteligencí, kteří trápí svoji oběť velmi vynalézavým a těžko prokazatelným způsobem.

Ø Mýtus o typické oběti:

Neexistuje typická oběť domácího násilí. Každý partner, muž i žena, se může dostat do pozice týrané oběti. Vzdělání, pracovní úspěchy ani materiální jistota nechrání před násilím za zavřenými dveřmi.

Ø *Mýtus o vině oběti:*

Tento stereotyp předpokládá, že každé domácí násilí musí mít svoji jasnou příčinu - nejlépe v chybné komunikaci s partnerem. Oběť zřejmě provokuje svého partnera k násilným výbuchům.

Násilní partneři se na „vyprovokování“ k násilí vymlouvají často. Důvodem k násilí může být podle nich cokoliv, co není podle jejich představ (např. příliš horká polévka). Ovšem, i kdyby je někdo „provokoval“, těžko by např. napadli kolegu v práci. K násilí se v rodině uchylují proto, že mají pocit, že si to mohou dovolit, a proto, že chtějí získat nad partnerkou absolutní moc a kontrolu. Omluvou pro fyzické napadení či psychický teror nemůže být žádné jednání, ani fakt, že se jedná o partnerku nebo manželku.

Ø *Mýtus o příčinném vlivu alkoholu na domácí násilí:*

Pravdou je, že alkohol ani drogy nejsou skutečnou příčinou domácího násilí. Fungují spíše jako omluva. Násilníci budou ubližovat partnerům v opilém i střízlivém stavu. Někdy se dokonce záměrně opijí, protože později mohou vliv alkoholu použít jako výmluvu pro své násilné chování. Alkohol a jiné závislosti komplikují domácí násilí, ale zpravidla nevysvětlují jeho skutečné příčiny.

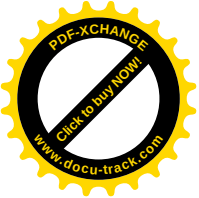
Ø *Domácí násilí jsou spíše hádky, „italská manželství“:*

K domácímu násilí dochází většinou záměrně a opakovaně. Je třeba odlišit běžný manželský nebo partnerský konflikt, při němž proti sobě stojí dva jedinci ve stejné pozici, a násilí – kde stojí vystrašená oběť a násilník. Domácí násilí navíc není jen hádkou – kromě psychického teroru často dochází i k surovému fyzickému napadání, které končí vážným zraněním s celoživotními následky či dokonce smrtí.

Ø *Ženám se domácí násilí ve vztahu líbí nebo jim alespoň nevadí, jinak by totiž odešly:*

Prakticky žádná žena netouží po soužití, v němž by byla utlačována, ponižována, psychicky deptána. Žena se nevybírá násilného muže, na počátku vztahu muž obvykle zdůvodňuje potřebu kontrolovat ženu láskou, chce s ženou být stále, musí vědět, kde byla, protože ji miluje, teprve později připojuje zastrašování a ponižování.

Ženy neodcházejí od násilného partnera z řady důvodů – chtějí zachovat dětem úplnou rodinu, mají k partnerovi stále citový vztah, omlouvají jeho jednání a hledají chyby především v sobě. Mezi důvody, proč oběť neodejde, patří i strach z dalších fyzických útoků. Pravdou je, že ženy, které ze vztahu odejdou, se vystavují ještě prudším a nebezpečnějším atakům ze strany agresora, které mohou končit i úmrtím oběti.

1.6. Příčiny a důsledky domácího násilí

1.6.1. Příčiny domácího násilí

Vznik domácího násilí je podmíněn mnoha faktory a nelze jednoznačně stanovit v každém konkrétním případě jeho příčinu. Vždy se jedná o souhrn více vlivů,²⁹ které ke vzniku násilí vedly.

Ø *společnost*

- tolerantní postoj společnosti vůči domácímu násilí,
- patriarchální náhled na rodinu - muž má rozhodovat, otec je hlava rodiny,
- tabuizace domácího násilí - nejde o násilí, nýbrž jen o výměnu názorů,
- lhostejnost k okolí - co se děje u sousedů za zavřenými dveřmi mě nezajímá.

Ø *rodinná výchova*

- transgenerační přenos násilných vzorců jednání do dospělosti,
- identifikace s agresivními vzory chování,
- dominantní, násilnický otec vyvolává u dívek tendence ztotožnit se s rolí oběti.

Ø *osobnostní charakteristiky agresora*

- zvýšená agresivita,
- závislost na návykových látkách,
- anomální osobnost,
- psychické problémy či psychiatrické onemocnění.

Ø *sociální situace vyvolávající stres*

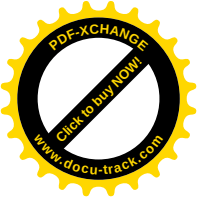
- ztráta zaměstnání,
- sociální izolace,
- finanční problémy.

1.6.2. Důsledky domácího násilí

Dlouhodobě týrané ženy ztrácejí schopnost objektivně posuzovat situaci, ve které se nacházejí. Mají velmi nízké sebevědomí a zároveň jsou silně zmatené. Pokud nemá žena dost podpory v okolí, často vede psychický teror a ponižování k tomu, že přejímá negativní smýšlení o své osobě. To je způsobeno především tím, že tvrzení o její neschopnosti, lenosti,

²⁹

BEDNÁŘOVÁ, Z. a kol. *Domácí násilí – manuál ke kurzům*, s.22.

nemohoucnosti, nízké inteligenci jí podává milovaná osoba, která ji má být nejbližší a které důvěřuje. Ale i v případech, kdy se ženy snaží získat pomoc, nebývají vždy úspěšné. Mnohé jsou za svou situaci obviněny okolím.³⁰

Dlouhodobě týrané ženy bývají často zcela zdeptány, ochromeny strachem a studem, rezignované na jakékoliv řešení, a proto v situaci domácího násilí zůstávají i nadále. Dále se u těchto žen objevují deprese, zhoršení celkového zdravotního stavu, zvyšuje se riziko sebevražd.

V určitém slova smyslu trpí i týrající muž. I on si určitým způsobem uvědomuje, že působí bolest osobě, ke které se cítí být poután, cítí se bezmocný a má pocit viny. Násilí závažně traumatizuje děti. Ohrožuje jejich budoucí vývoj, jejich vztahy s budoucím intimním partnerem.³¹

1.6.3. Fáze násilí

„Některé odborné studie popisují cyklus násilí jako narůstání napětí. V první fázi se žena chová méně podrobně, dokonce odmítavě, muž se cítí znejistěn a zároveň je tento pocit pro něho nepřijatelný. Násilné chování se objevuje ve chvíli, kdy se muž cítí vůči ženě obzvláště oslaben, toto chování pak muži přináší pocit obnovení rovnováhy a žena toto hledisko do jisté míry přijímá. Usmíření, které ukončuje tuto druhou fázi, přináší období dočasné harmonie a štěstí, někdy se mluví o období druhých líbánek. Opakování situace vytváří nebezpečný cyklus chování, v němž násilí působí paradoxně jako prostředek dočasného sblížení a upevnění partnerství. Projevy nezávislosti partnerky však muže znejišťují a dochází opět k násilnému chování.“³²

Během delšího časového období se kolotoč násilí neustále zrychluje. Období relativního klidu se zkracují a ataky násilí jsou naopak čím dál více častější. Také jejich intenzita a míra závažnosti se zvyšuje.

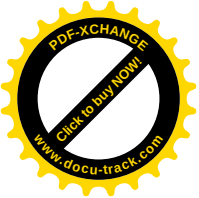
1.6.4. Příčiny dlouhodobého setrvávání ve vztahu s agresorem

Široká veřejnost často nechápe, proč žena agresora neopustí. Z toho vznikají některé mýty, které byly v této práci již uvedeny (např. žena muže vyprovokovala, líbí se jí to, žena si vymýšlí, aby získala výhodu u rozvodu, apod.) a které mohou vést k další traumatizaci oběti.

³⁰ GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*, s. 78.

³¹ Tamtéž, s. 78.

³² Tamtéž, s. 79.

Žádné domácí násilí nezačíná náhle a razantně, ale spíše pomalu, nenápadně. Vzhledem k tomu, že na počátku jsou často drobné útoky a agresivnější chování partnera považovány za běžné manželské konflikty, některé žárlivecké ataky jsou dokonce vnímány jako důkaz lásky, žena si zprvu neuvědomuje, že jde o domácí násilí a neuvažuje o radikálním řešení. V době, kdy se domácí násilí plně rozvine, nemá už oběť sílu ani možnost ze vztahu odejít. Násilný partner udržuje ženu v závislosti, ve strachu a zcela ji ovládá.

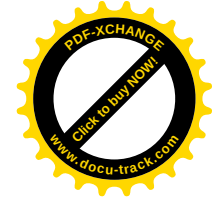
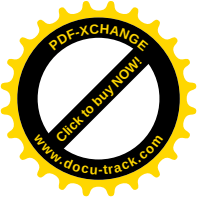
Definitivní a okamžitý odchod od násilného partnera je pro ženu velmi složitý. Jedná se o opuštění kruté, ale přece známé reality, odchod v sobě nese rizika z neznáma. Takový krok vyžaduje velkou sílu, energii a sebedůvěru, které oběť domácího násilí většinou nemá. Je důležité si uvědomit, že nejen oběť je závislá na agresorovi, ale že je tomu i naopak. Opuštěný násilník je pro opětovný návrat partnerky ochoten udělat prakticky cokoli. V případě, že nepomohou sliby, dary, citové vydírání, vystavuje se oběť i dalšímu nebezpečí velmi vážného fyzického útoku, který může skončit i její smrtí.³³

Odchody oběti od agresora a její opětovné návraty jsou velmi časté a pro případ domácího násilí typické, nelze proto tuto skutečnost hodnotit jako selhání oběti či jako špatnou práci odborných pracovníků, kteří jí pomáhali. Rozhodnutí definitivně odejít od násilného partnera, a tak vyřešit svoji svízelnou situaci trvá velmi dlouho (i několik let) a žena k němu musí dozrát. Definitivnímu rozchodu s agresorem zpravidla předchází několik pokusů o odchod ze společné domácnosti, např. k rodičům, jiným příbuzným, do krizových center, azylového domu apod.

Důvodů, proč oběť s násilným partnerem setrvává, je mnoho. Nejčastější z nich je:³⁴

- Ø nízké sebevědomí a sebehodnocení ženy,
- Ø nedůvěra ve vlastní schopnosti (strach z toho, že se nedokáže postarat o sebe ani děti),
- Ø pomyslná obrana zájmu dětí (snaha o zachování úplné rodiny, žena se pokládá za iniciátora rozpadu rodiny),
- Ø obava ze ztráty dětí (agresor vyhrožuje odebráním dětí, pokud žena odejde ze společné domácnosti),
- Ø strach ze msty agresora,
- Ø celková destabilizace ženy, pochyby o sobě i druhých,
- Ø ekonomická závislost,
- Ø strach z odsouzení společností,
- Ø chybějící bezpečné zázemí, kam by žena mohla s dětmi odejít,

³³ Kormidlo, pomůžeme Vám vzít život do vlastních rukou – manuál ke kurzům.
³⁴ BEDNÁŘOVÁ, Z. a kol. Domácí násilí – manuál ke kurzům. s. 32.

- Ø špatné zkušenosti s institucemi, u kterých se již pokusila vyhledat pomoc,
- Ø víra v sliby partnera,
- Ø soucit s partnerem, shovívavost k jeho chování,
- Ø sexuální a emocionální závislost.

Žena je často svým partnerem úmyslně izolována od možnosti pomoci. Je však nutné si uvědomit, že rozvinutá forma domácího násilí se stupňuje a bez cílené pomoci z vnějšku sama nepřestane.

1.7. Pomoc, kterou potřebuje oběť domácího násilí

Pomoc, kterou potřebuje oběť domácího násilí, můžeme rozčlenit do tří složek.³⁵

- materiální pomoc: zabezpečené bydlení, péče o dítě, přístup k veřejným službám
- psychická podpora: rady, vedení k rozhodnosti, schůzky podporující sebeúctu a sebedůvěru, kurzy o výchově dětí, skupiny vzájemné podpory,
- právní pomoc týkající se: dětí a jejich opatrovnictví, majetku, finanční podpory, sociální podpory.

Důležité pro poskytnutí správné pomoci je pochopit psychický stav oběti : vystrašenost, poníženost, zahanbenost, či pocit, že je zodpovědná za násilí páchané na ní a na dětech. Pro oběť je nutné, aby obnovila svoji kvalitu sebehodnocení, sebeprožívání, zdravý životní styl, zvládání domácího provozu, komunikace s partnerem, řešení konfliktů v domácím soužití, výchovu dětí.³⁶

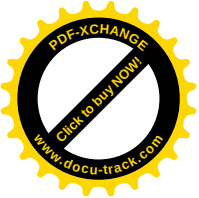
Každý, kdo přijde do kontaktu s obětí jakéhokoliv násilí, by měl znát a dodržovat tyto zásady:³⁷

Oběť nelitujeme. Lítost okolí může prohlubovat její subjektivní pocity o míře postižení a nijak nepomáhá k návratu oběti do běžného života. Je vhodné posilnit vědomí, že ne oběť nese vinu na tom, co se stalo. Co však musíme oběti projevit, je soucítění s ní jako s člověkem, kterého potkalo neštěstí, a to děláme všemi způsoby, které známe a která přijímá postižená osoba jako příjemné. Přiměřená a omezená lítost se obvykle snese jen od nejbližších, ale její projevy musí být upřímné a taktní.

³⁵ CHADIMA, M. *Charitativní péče - Dějiny a současnost*, s. 4.

³⁶ Tamtéž, s. 117.

³⁷ RAJDUSOVÁ, G. *Křesťanská péče o oběti násilí v rodině*, s. 75.

Obětem nic nevyčítáme. K výčitkám se většinou uchylují blízcí lidé v rodině, kteří sami nedokáží pochopit, že něco takového se mohlo dít v jejich rodině. Nejbližší lidé by se měli stát oběti oporou, nikoli soudem. Výčitky způsobují další duševní trauma.

Obětem nic nevymlouváme, nemá smysl obětem násilně něco vyvracet. Vhodnější je nechat jejich emocím volný průchod, nechat je vypovídat, i když mluví zmateně, nelogicky a často se opakují. Svými slovy bychom měli vyjádřit, že oběti věříme a potvrzujeme správnost jejich pocitů. Je vhodné projevovat jim pochopení a trpělivost.

Vytvoření zázemí pro oběť. Je důležité, aby člověk, který se stal obětí násilí věděl, že má vedle sebe někoho, kdo je mu oporou. Je potřebné poskytnout oběti klima jistoty.

1.8. Násilí žen na mužích

Ještě více tabuizované a popírané je fyzické násilí, kterého se dopouštějí ženy na mužích. „Tento druh násilí jde totiž proti historicky a kulturně vytvořené představě mocenského rozdílu mezi muži a ženami. Z hlediska tradičního stereotypu role ženy a role muže je představa tohoto druhu násilí zvlášť nepřijatelná. Od žen se očekává spíše verbální projev násilí a skrytý způsob uplatňování moci nátlaku. Přes toto všechno je i tomuto jevu třeba věnovat pozornost.“³⁸

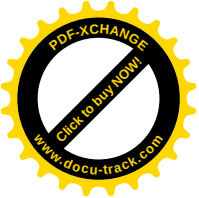
Podle údajů z USA dochází k fyzickému násilí žen na mužích téměř výlučně v sebeobraně, je však časté, v údajích z jiných zemí tvoří pouze nepatrné procento všech případů partnerského násilí. Podle kanadského výzkumu z roku 2000 se v sledovaných párech objevilo 7% obětí mužů a 8% obětí žen. Ovšem další výzkumy uvedly, že ženy jsou napadány častěji opakovaně a také násilí ze strany mužů je mnohem brutálnější s těžšími následky.³⁹

Mezi muži a ženami, které bijí své partnery, existují podobnosti: nízké sebehodnocení, agresivita, hostilita, deprese, nedostatek komunikačních dovedností, nedostatek asertivity. U nás není násilí žen na mužských partnerech zatím zvlášť zkoumáno, zdá se, že se vyskytuje ojediněle, je však patrně ještě více utajované.⁴⁰

³⁸ GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*, s. 75.

³⁹ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 13.

⁴⁰ GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*, s. 76.

1.9. Právní rámec - institut vykázání

V českém trestním právu byl problém domácího násilí řešen teprve nedávno. Od 1. 6. 2004 byla do trestního zákona zavedena skutková podstata par. 215a: „Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“, která je součástí nové strategie účinného postupu proti domácímu násilí. Dalším navazujícím krokem bylo zavedení tzv. institutu vykázání, který je součástí zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím v ČR, který nabyl účinnosti 1. 1. 2007.⁴¹

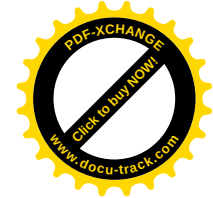
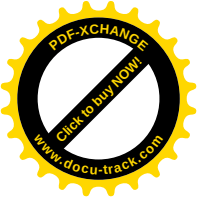
Tento zákon opravňuje příslušníka Policie ČR vykázat z domu či bytu osobu, která prokazatelně ohrožuje život, zdraví, svobodu, či důstojnost partnera žijícího ve stejné domácnosti. Vykázaná osoba je povinna opustit domácnost a po dobu deseti dnů má zakázaný přístup do společného obydlí i do jeho bezprostředního okolí.

Do 24 hodin podává policie informaci o vykázání příslušnému intervenčnímu centru. V případě, že společnou domácnost sdílela ještě nezletilá osoba, informuje policie ještě ve stejné lhůtě orgán sociálně-právní ochrany dětí. Intervenční centrum do 48 hodin od oznámení má povinnost kontaktovat ohroženou osobu s nabídkou svých služeb.

Ohrožená osoba může podat u soudu návrh na vydání předběžného opatření spočívajícího v povinném opuštění bytu nebo domu násilnou osobou. Podáním návrhu v průběhu vykázání se zákonná desetidenní lhůta prodlužuje až do pravomocného rozhodnutí soudu o tomto návrhu. Předběžné opatření trvá 1 měsíc. V případě, že je před ukončením této doby je zahájeno řízení ve věci samé, může soud na návrh ohrožené osoby rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření na dobu až jednoho roku. Tento model inspirován Rakouskem, kde institut vykázání úspěšně funguje již několik let. Institut řeší praktický problém, který spočívá v tom, že oběť a agresor zůstávají i po činu spolu v jedné domácnosti. V nedávné minulosti musela ohrožená osoba zůstat s násilníkem, nebo společně s dětmi odcházela z bytu a byla nucena přežívat s minimálními prostředky v nevyhovujících podmínkách u známých, příbuzných či v azylových domech.⁴²

⁴¹ ZBOŘILOVÁ, K. *K problematice domácího násilí*, s. 34-35.

⁴² Tamtéž.

2. Pastorační péče o oběti násilí

2.1. Definování pastorační péče

Ø „V nejobecnějším pojetí znamená pastorační péče uskutečňování úkolů církve, které jsou podle pastorální teologie buď kerygma, diakonia, leiturgia nebo koinonia, martyria, diakonia, leiturgia.“⁴³

Ø „Pastorační péčí v širším slova smyslu rozumíme takové jednání s člověkem, ve kterém ho respektujeme v jeho jedinečnosti, přistupujeme k němu z pozice věřících křesťanů, doprovázíme ho v jeho obtížích, nemoci, utrpení či umírání a pomáháme mu k lidsky důstojnému zvládnutí jeho životní situace včetně smrti, a to na jemu dostupné úrovni víry s perspektivou jejího možného rozvoje.“⁴⁴

2.1.1. Nezbytné prvky pastorační práce

Některé prvky pastorační práce, které se jsou nepostradatelné při kontaktu s oběťmi domácího násilí:⁴⁵

Ø *osobní nasazení:*

Osobní nasazení bude jistě u každého vypadat jinak. Je dáno mnoha osobnostními rysy a jako postoj je ale nezbytné prakticky u všech křesťanů. Lidé, kteří zažili týrání od jim blízké osoby, potřebují cítit opravdový, aktivní lidský zájem o svoji osobu.

Ø *vzory:*

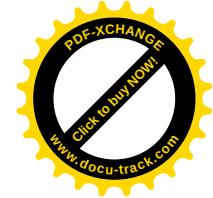
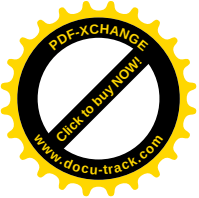
Pro každého jedince je důležité mít jako vzor známého člověka, ke kterému se snaží přiblížit. Tyto vzory mohou motivovat především mladé lidi k řádnému životu z víry. Ovšem je důležité, aby se lidé, kteří se stali vzory pro jiné, příliš neglorifikovali, aby se z nich nestaly nedotknutelné idoly.

I při práci s oběťmi je možné užívat pozitivní vzory lidí s podobnými životními zkušenostmi jako má pastorovaný. Je důležité na konkrétním případě ukázat, že situace, v níž se člověk nachází, nemusí být bezvýchodná. Ale naopak, že se dá s Boží i lidskou pomocí vyřešit a žít plnohodnotný křesťanský život plný lásky.

⁴³ KŘIVOHLAVÝ, J. *Pastorální péče*, s. 3.

⁴⁴ Tamtéž s. 2.

⁴⁵ OPATRŇÝ, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*, s. 34-37.

Ø *duchovní doprovázení:*

K duchovnímu doprovázení patří především: dobře vedený rozhovor o osobních cestách víry, podpora v obtížných životních situacích nebo v období rozhodování, sledování a podpora osobního růstu víry a lidského dozrávání. Tyto prvky pastorační péče jsou nezbytné hlavně v dnešní moderní uspěchané době a odcizené společnosti. Člověku umožňují pohroužení se do vlastního nitra a nalezení osobní cesty k naplnění kvalitního křesťanského života.

Kvalitní duchovní doprovázení je důležité v krizových situacích, kdy může člověk zakolísat ve víře, kdy nechápe smysl prožívaného utrpení, pochybuje o své hodnotě jako člověka.

Ø *možnost účasti v přiměřeném společenství:*

Pro křesťanskou víru je významný život ve společenství, který by se měl realizovat v přiměřené míře. Pro existenci a správnou funkci křesťanských společenství je třeba neustále usilovat o toleranci, sdílení, hledání nových výrazových forem a prostředků společného života.

Člověk, který byl vystaven dlouhodobému týrání může být značně nedůvěřivý s tendencí stranit se ostatních. Často zažívá i silné pocity zahanbení, které mu brání vyjít mezi ostatní lidi. Právě farní společenství mu však může nabídnout tolik potřebnou duchovní vzpruhu, emocionální podporu a v případě potřeby i hmotnou pomoc.

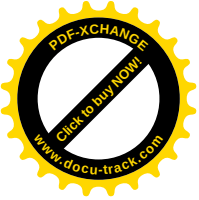
Ø *schopnost unést i Jidáše, Ananiáše, Safíry:*

Pro živoucí církev je důležitá její otevřenost vůči všem lidem, lidem chybujícím, lidem hřešícím. Kdyby měla církev přijímat pouze „dokonalé“ lidi, přestala by existovat.

Oběti domácího násilí často trpí pocitem domnělé viny za nevydařené manželství, za špatnou výchovu dětí, apod. Proto je pro ně důležité vědět, že i když se dopustily mnoha chyb, přesto jsou v církvi vítány, chtěny a chápány.

2.1.2. Metody pastorační péče

Mezi základní kameny pastorační práce patří pastorační rozhovor. Pastorační rozhovor se nemusí za všech okolností týkat otázek náboženských. Vychází ze situace, přání a potřeb pastorovaného. Prvním a zásadním cílem pastoračního rozhovoru je podpora člověka ve všech jeho potížích, je to nabídnutí blízkosti, pochopení a nabídnutí spojení

v složitých situacích lidského života. Cílem tedy nemusí být vyřešení samotného problému, ale umožnění pastorovanému najít cestu k Bohu a zároveň ho také posilovat na této cestě. „Cílem rozhovoru primárně není ani evangelizace, ani náprava morálních nedostatků, ale pomoc klientovi v situaci či stavu, který on považuje za obtížný.“⁴⁶

Další metody pastorační pomoci jsou:⁴⁷

- Ø exercicie,
- Ø pout',
- Ø četba,
- Ø postoupení klienta k jinému odborníkovi.

2.2. Pastorační pomoc ve specifických situacích

Člověk, který je vystaven dlouhodobému násilí, prochází psychicky náročným obdobím, které na něm zanechává těžko hojitelné rány. Dochází k narušení jeho sebeúcty, trpí neustálým strachem, pocitem úzkosti, depresemi, trápí se přehnaným sebeobviňováním. Jak těmto lidem pastoračně pomoci?

Pomoc v otázkách viny:

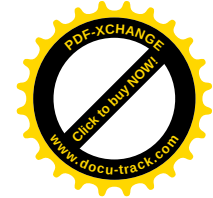
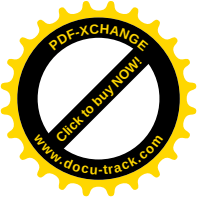
Každý člověk se ve svém životě dopouští mnoha chyb, proviňuje se vůči Bohu, sobě, svému okolí. Každé toto selhání je jinak závažné. A každý člověk je jinak vnímavý k svým hříchům. Co někdo považuje za lehké zaváhání, druhý chápe jako těžký zločin a jeho svědomí mu „nedá spát“.

Jak již bylo v této práci zmíněno, týraná žena se naučila vnímat realitu pokřiveným, zmanipulovaným způsobem. Aby rozuměla tomu, co se kolem ní odehrává, hledá si pro sebe přijatelná vysvětlení. Například obviňuje sama sebe z toho, že způsobila výbuch násilí u partnera tím, že nebyla dostatečně dobrá. Myslí si, že partner ji ubližuje, protože je nedokonalá, a proto si to zaslouží.

Co člověk, který trpí pocitem domnělého provinění prožívá? V první řadě obviňuje sama sebe. Z toho pramení obavy, úzkost, napětí, strach, pocity méněcennosti. Obviňuje se z nedostatku sebeovládání, z nedisciplinovanosti, vyčítá si absurdní věci. V extrémních případech člověka trápí nespavost, je v neustálém napětí, trpí únavou a vyčerpáním z nedostatku odpočinku, objevují se příznaky deprese.

⁴⁶ OPATRŇY, A. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích*, s. 8.

⁴⁷ Tamtéž, s. 10-11.

Jak tedy pomoci lidem, kteří jsou sužováni pocitem domnělé viny?⁴⁸

- Ø *Důležité je přijetí a snaha porozumět postiženým.* Pro získání důvěry člověka k tomu, aby se nám zcela otevřel a tím nám umožnil pochopit ho, je zapotřebí laskavosti a bezpodmínečné úcty.
- Ø *Pokus o hlubší vhled do situace postiženého.* Jde o podobu „vidění světa v Božím světle“.
- Ø *Reedukace svědomí ve směru novozákonní teologie.* Lidé se často trápí pocity domnělého provinění proti Boží vůli. Přitom jejich pocity viny nemají teologické odůvodnění. „Příkladem může být představa, že Pán Bůh od nás čeká stoprocentní dokonalost ve všem. Takovým lidem je třeba vysvětlit, že Pán Bůh od nás očekává, že budeme jednat podle jeho vůle tedy, že budeme tím, kým se máme stát.“⁴⁹

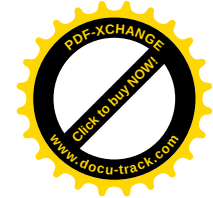
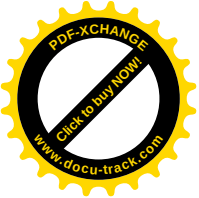
*Pomoc při pocitech úzkosti a strachu:*⁵⁰

- Ø Zachovat klid, nespěchat na řešení situace, která nahání strach.
- Ø Být v blízkosti postiženého, neopouštět ho, nenechávat ho zbytečně o samotě, pakliže to není vyloženo jeho přání. Ale i v takovém případě zůstat na blízku. Kdyby se postižený uzavřel do sebe, jeho stav by se mohl pod vlivem obav a strachu ještě zhoršit.
- Ø Láska - laskavý, chápavý a druhému pomáhající přístup k člověku je nejlepší léčbou. Strach sílu bere - láska ji dává. Tím, že máme postiženého rádi, tím prokazujeme, že ho má rád i náš Pán.
- Ø Umožnit mu ventilovat jeho vnitřní napětí, vyzývat ho, aby hovořil o tom, co ho trápí.
- Ø Snažit se mu ukázat život v celé jeho perspektivě, aby viděl nejen to, co ho momentálně trápí. Ve strachu se člověk snadno zaměří jen na jeden detail a uniká mu celek.
- Ø Poskytnout mu praktickou pomoc. Při prožívání pocitu úzkosti a strachu, není často člověk schopen uvažovat a vnímat reálně, více než slova ho povzbudí konkrétní čin ve stylu „dát hladovému najíst, žíznivému napít.“
- Ø Motivace postiženého k činu.
- Ø Duchovní pomoc - ta spočívá ve „vidění situace, která nahání strach, v Božím světle“, tj. ve vidění hodnot, které patří k nejpodstatnějším.
- Ø Vést člověka k modlitbám, ve kterých se ze svých úzkostí, strachu a obav vyzpovídá samotnému Bohu a poprosí o potřebné síly k řešení situace. Připomínat postiženému, že není nikdy za žádných okolností zcela sám a opuštěný.

⁴⁸ KŘIVOHLAVÝ, J. *Pastorální péče*, s. 48.

⁴⁹ Tamtéž, s. 49.

⁵⁰ KŘIVOHLAVÝ, J. *Pastorální péče*, s. 55-57.

Pomoc při pocitech méněcennosti:⁵¹

- Ø Připomínat, že každý člověk je stvořen k obrazu Boha, používat biblických citací o důležitosti a jedinečnosti každého z nás.
- Ø Povzbuzovat člověka ke společenskému životu, vyvést ho z ústraní.
- Ø Připomínat lidskou schopnost neustálé změny, růstu a rozvoje. Iniciovat změnu i ve vztahu k hodnocení své osoby a svých schopností.
- Ø Lidem obvykle pomáhá k uvědomění si svých dobrých vlastností a schopností jejich pojmenování a vyslovení nahlas.
- Ø Postižení pocity méněcennosti jsou přesvědčeni, že nic nedokáží. Je důležité podporovat jejich sebevědomí nejprve drobnými úkoly, které zcela jistě zvládnou, teprve potom přistupovat ke stále složitějším úkonům.
- Ø Cvičit a procvičovat nové dovednosti.
- Ø Tito lidé se musí také naučit myslet pozitivně, vidět i kladné stránky věcí a situací okolo nich.
- Ø Modleme se s nimi i za ně.
- Ø Zdůrazňujme uzdravující sílu odpuštění, a to nejen druhým lidem, ale také sami sobě.
- Ø Vedme je ke stanovování krátkodobých cílů a k realistické formulaci těchto cílů, aby byly splnitelné. Dlouhodobé cíle se jim totiž mohou zdát příliš velké a nesplnitelné.

Pomoc v otázkách utrpení:

Proč Bůh dopustil, aby mě a mé děti potkalo takové utrpení? Je Bůh skutečně dobrý, když mě nechává nesmyslně trpět? Takové a podobné otázky si mohou klást lidé, kteří prožívají tíživé období ve svém životě. Jak vysvětlit ženě, kterou 10 let fyzicky a psychicky týral její manžel před zraky dětí, že Bůh na ni nezapomněl? Existuje mnoho názorů, které se pokoušejí vysvětlit existenci zla na tomto světě:

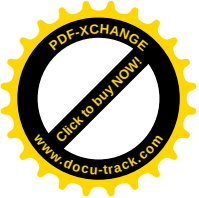
Dvanáct pohledů křesťanských myslitelů na otázky utrpení:⁵²

Utrpení není Božím záměrem: Pán Bůh stvořil dobrý svět, kde nebylo zlo. To na zem vstoupilo až ve chvíli, kdy člověk zneužil svobodu danou mu Bohem. Bůh dal člověku spolu se svobodnou vůlí možnost, konat dobro i zlo. Hřích není výsledkem vůle Boha, ale člověka.

Zneužití svobody rozhodování člověkem: Neexistuje možnost svobodného rozhodování bez možnosti zneužití této svobody a tvorby zla. To znamená, že Bůh není tvůrcem zla, zlo vytváří člověk ze své svobodné vůle. Bůh dal člověku však zároveň možnost toto zlo svobodným rozhodováním omezovat, odstraňovat a preventivně zabraňovat jeho vzniku.

⁵¹ KŘIVOHLAVÝ, J. *Pastorální péče* s. 71-72.

⁵² Tamtéž, s. 76-80.

Bůh může učinit něco dobrého z jakéhokoliv zla a utrpení: Bible uvádí mnoho příběhů, kdy Bůh zlo proměnil v dobro. Často se uvádí jako příklad otroctví Izraelitů v Egyptě a jejich vyvedení Mojžíšem. V tomto pohledu jde o překonání našeho omezeného vnímání situace, po časovém odstupu se může ono zlo změnit v počátek dobrých věcí.

Zlo neomezuje moc Boží: Svatý Tomáš Akvinský píše: „Bůh, který by byl méně všemocný, by si nemohl dovolit, aby se proti němu postavily jiné síly zla.“⁵³

Očistná funkce utrpení: Tím, že procházíme zkouškami, rosteme (zrajeme, dospíváme). I když hned nevidíme užitek těžkostí, kterými procházíme, můžeme věřit, že to, co prožíváme, nám bude k dobrému. Člověku to může pomoci k uvědomění si vlastních sil, morálních kvalit, dovedností, o kterých ani nevěděl.

Výchovné pojetí utrpení: Oproti pojetí utrpení jako trestu za hřích stojí biblické pojetí utrpení jako výchovného zásahu. V Žd 12,6 se hovoří o tom, že „koho Pán Bůh miluje, toho přísně vychovává...“ Bůh nechce člověku samoučelně dělat bolest a způsobovat mu utrpení, jde určitou „výchovnou lekcí“, kterou dávají rodiče svým dětem.

Osobní utrpení je často sociálně podmíněno: Mnoho zla, způsobeného lidským hříchem, spočívá v celé společnosti a jejích strukturách, to pak může působit i na více generací. Takto zrozené zlo může působit naše zcela osobní obtíže a utrpení.

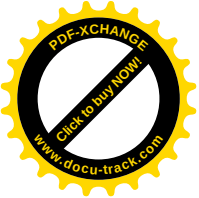
Utrpení může rozšířit náš pohled na život: Toto pojetí existenci utrpení nepopírá, ale chápe je jako něco, co je sice vybočením ze žádoucího stavu světa, ale co se však v dalším životě ukáže jako organická součást celku, který život obohacuje a dodává mu další dimenze.

Hodnota utrpení v rámci pojetí zrání člověka: Utrpení je možno chápat jako jednu z překážek, na nichž může člověk dozrát. Přináší zkušenosti, které člověka obohacují a dávají mu jiný pohled na bolest druhých.

Poměr velikosti utrpení a našich schopností utrpení zvládnout: Utrpení, s nímž se v životě setkáváme, může být různě veliké. Podobně různě veliké mohou být i schopnosti toho, kdo trpí, toto utrpení zvládnout i naše schopnost přijímat Boží sílu v utrpení.

Pojetí zla a utrpení jako zbavení dobra: Pán Bůh učinil tento svět dobrým, ale hřích určitou část dobra zabral pro sebe. Nemůže však vzít všechno dobro, vždy ho určitá část zbývá. Tento postoj nás vede k tomu vidět vždy ještě něco dobrého i tam, kde se nám v utrpení zdá, že je vše špatné.

⁵³ KŘIVOHLAVÝ, J. *Pastorální péče*, s. 77.

Existence utrpení v nejlepším možném světě: Toto pojetí tvrdí, že tento svět je tím nejlepším světem, který může být. Nic lepšího nemohl dobrý a všemocný Bůh stvořit, Proto tento svět obsahuje největší možné dobro. Toto pojetí bere v úvahu přírodní zákonitosti i realitu zla a bolesti.

Pomoc v případě depresí:

Mezi typické příznaky deprese patří:⁵⁴ smutek, smutná, pokleslá nálada, někdy až plačtivost, únava, která dříve nebyla v takovém rozsahu, pocit malátnosti, vyčerpanost i z činnosti, která dříve nedělala potíže, poruchy spánku, kdy při endogenní depresi jde většinou o časté probouzení se po půlnoci. Časté jsou také myšlenky na smrt a sebevraždu, které doprovázejí hlubší deprese a znamenají zhoršující se stav.

Mezi tělesné potíže patří bolesti zažívacího traktu, svalů, svírání na hrudi, poruchy koncentrace a nerozhodnost - člověk se obtížně soustředí na práci, ale i pasivní aktivitu, např. četbu či sledování televize, pocity viny a sebeobviňování - čím je deprese větší, tím je větší pocit viny, neklid a úzkost - nemocní snesou jen malou zátěž.⁵⁵

*Pastorační péče:*⁵⁶

Každý člověk má základní lidské potřeby. Nejde jen při tom pouze o potřeby biologické, ale i emocionální, sociální apod. Mezi ně patří potřeba pocitu vlastní hodnoty, dobrý vztah k druhým lidem, dobrý a blízký vztah s Bohem.

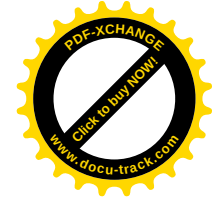
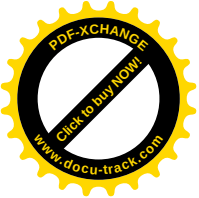
zde se doporučuje:

- Každý den chvíli rozjímat nad povzbuzujícím Božím slovem.
- Konání každodenních i drobných radostí.
- Být co nejčastěji ve společnosti dobrých přátel, vyhýbat se přílišné samotě.
- Těšit se z každé malé změny k lepšímu.

⁵⁴ KAŠPARŮ, M. Pastore a deprese, In *Fórum pastorálních teologů I*, s. 63.

⁵⁵ Tamtéž, s. 61-62.

⁵⁶ Tamtéž, s. 68-69.

2.3. Křesťanské manželství

2.3.1. Svátost manželství

*Křesťanské manželství a křesťanská rodina budují církev.*⁵⁷

Domácí násilí se bohužel nevyhýbá ani manželství mezi křesťany. V případě, že je oběť věřící člověk, nemusí se zabývat jenom problémy, které se týkají běžného života s týrajícím partnerem, popřípadě s potížemi spjatými s odchodem od agresora. Ale praktikující křesťan řeší i otázku teologickou, zda je opuštění partnera v tomto případě morálně ospravedlnitelné.

Pro pochopení této otázky je důležité říci, co pro křesťana manželství znamená. Čeho je symbolem a proč je nerozlučitelné.

Podle křesťanské víry se láska mezi mužem a ženou může naplnit pouze v manželství. Praktikující křesťané žijí spolu v tomto svazku, který je chápán jako svátost, protože se v něm představuje zvláštním způsobem láska Ježíše Krista k jeho církvi (srov. Ef 5,21-23).⁵⁸

„Manželství pokřtěných je takto skutečným znamením nové a věčné smlouvy, potvrzené Kristovou krví. Duch, kterého vylévá Pán, dělá srdce novým a uschopňuje muže i ženu, aby se navzájem milovali, tak jako Kristus miloval nás. Manželská láska tím dosahuje plnosti, ke které je vnitřně určena. Stává se totiž zvláštním, specifickým způsobem, jímž jsou manželé účastni na samotné lásce Krista, který se obětoval na kříži, a jsou povoláni, aby z této lásky žili.“⁵⁹

Svátostným chápáním křesťanského manželství hlásá katolická církev vysoké pojetí manželství. Trvá na tom, že „svátostně uzavřené a jako takové dokonané manželství nemůže být ani manžely samotnými vzato zpět (vnitřní nerozlučitelnost), ani nemůže být jinou mocí zrušeno (vnější nerozlučitelnost).“⁶⁰

Ježíš stanovuje přísný požadavek nerozlučitelnosti manželství (Mt 5,31-32; Mk 10,6-12; Lk 16,18). Láska mezi mužem a ženou je naplněním Božího plánu stvoření.

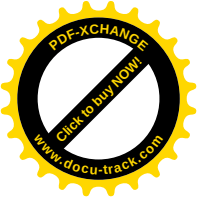
Pro správné křesťanské manželství je potřebné, aby naplňovalo požadavek vzájemné lásky a úcty. Některé biblické pasáže mohou být v tomto ohledu chápány sporně. Jsou si opravdu muž a žena v manželském svazku rovni?

⁵⁷ FC, čl. 15.

⁵⁸ *Vyznání víry církve, překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 287.

⁵⁹ FC, čl. 13.

⁶⁰ *Život z víry, překlad 2. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 241.

Téměř na počátku Bible (Gn 1,27) se dočteme o stvoření člověka. Bůh člověka stvořil k obrazu svému, „Jako muže a ženu je stvořil“. Podle tohoto pojetí je to dyáda (spojení dvou základních podob existence člověka jako muže a ženy), co tvoří celého člověka. Při stvoření člověka (Gn 2,18-24) Adam potřeboval k plnému štěstí ještě „pomoc jemu rovnou“. Žena byla stvořena z Adamova žebra, znamená to, že by měla stát muži po boku. Není mu nadřazená, ale ani není podřízená. Má být jeho partnerkou, pomocnicí. Muž a žena nemají spolu bojovat, ale vzájemně si pomáhat, naplnit své životy smyslem.⁶¹

Žebro, ze kterého byla žena stvořena, je blízko srdce. To lze chápat, že spojení muže a ženy je svazkem emocionálním - láskyplným. V době, kdy byla bible napsaná, se však pod termínem srdce chápalo zhruba to, co dnes nazýváme osobností člověka, případně jádro osobnosti, nebo „Já“.⁶² „Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem“ (Gn 2,24). Oním přilnutím muže k ženě chápeme právě nerozlučitelný svazek, kdy se dva stanou jedním.

„Jedno tělo“ z pohledu bible znamená hlavně jednotu psychickou a spirituální. To znamená, že radost jednoho je i radostí druhého, obavy muže jsou obavami ženy, apod. Tuto jednotu umožňuje láska - agape (altruistické jednání, konání pro dobro druhého).

Důležitý je také požadavek vzájemné úcty mezi manžely. V Bibli jsou mnohé odkazy na to, že muž bude „panovati nad ženou“ (Gn 3,16). Apoštol Pavel píše, že „muž je hlavou ženy“ (Ef 5,23 a 1K 11,3). Sv. Pavel však v této souvislosti hovoří ještě o Ježíši Kristu jako o hlavě církve, kterou miloval a za kterou se obětoval.⁶³

2.3.2. Krize manželství

I křesťané jsou „pouze“ lidé se všemi ctnostmi i neřestmi, proto ani jejich manželství se nevyhýbají potíže ve vztazích. Vztah je tvořen dvěmi osobami, které mají za sebou určitou životní historii, jsou vybaveny specifickými vlastnostmi, mají své názory, postoje, zvyky, atd. V případě, že dva lidé mají rozdílné zvyky, přání dochází zákonitě ke střetům. V manželských konfliktech dochází k poznání odlišností. Pak nastává prostor pro oba partnery, aby našli společně řešení.⁶⁴

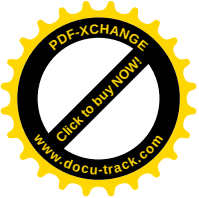
Drobné rozepře mezi manželi nejsou většinou nebezpečné. Když o nich partneři vědí, jsou schopni je řešit, převzít za ně odpovědnost. Nahromadění větších i menších obtíží a jejich neřešení může vést ke krizi. Krize nemusí mít pouze negativní dopad na soužití

⁶¹ KŘIVOHLAVÝ, J. *Pastorální péče*, s. 107.

⁶² Tamtéž.

⁶³ KŘIVOHLAVÝ, J. *Pastorální péče*, s. 109.

⁶⁴ Tamtéž, s.111.

manželů, může partnery přinutit k aktivnímu řešení problému. Přinášejí i určitá nebezpečí - rezignace, útěk, rozvod.⁶⁵

V konfliktních situacích je důležité, aby oba partneři měli rovnocenné pozice. V jejich postavení ve vztahu mohou být určité disproporce, je však důležité, aby to oběma vyhovovalo. Žena, která je od přírody submisivní, potřebuje (v rozumné míře) dominantnějšího partnera. V případě domácího násilí je oběť do podřízené pozice tlačena a nemá možnost na svém postavení nic změnit.

V případě násilí mezi partnery dochází k těžko napravitelným škodám v oblasti důvěry, úcty a lásky. Zasazují se rány, které nelze zapomenout. V těchto případech dochází přímo k popření podstatných prvků křesťanského manželství.⁶⁶

Domácí násilí patří v pastorační péči o rodinu mezi nejobtížnější problémy. Jak již bylo napsáno, dlouhodobé několikaleté domácí násilí, které postupně eskalovalo a kde partneři již mají změněný pohled na realitu, má velmi malou šanci na nápravu a normalizaci vztahu. V takovéto pokročilé formě je podle odborníků jediné možné řešení - rozchod partnerů. Aby nedošlo k nenapravitelným škodám, je nutná včasná diagnostika a „léčba“.⁶⁷

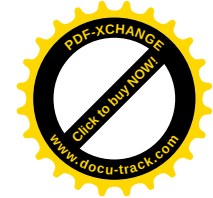
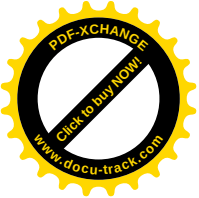
Zde má pastorační pracovník nezastupitelnou roli. Musí si všímat varovných signálů, potíží mezi manželi a včasně reagovat. V těchto případech by měl pastorující iniciovat odbornou pomoc (psycholog, psychiatr apod.).

Při výběru odborníka je důležitá v první řadě otázka jeho profesní kvality, ale i vstřícný postoj vůči křesťanství. Je žádoucí, aby byl sám věřícím, nicméně ještě potřebnější je, aby byl dobrým odborníkem.

⁶⁵ OPATRŇÝ, A. *Pastorace v méně obvyklých situacích*, s. 20.

⁶⁶ OPATRŇÝ, A. *Pastorace v méně obvyklých situacích*, s. 21.

⁶⁷ Tamtéž.

2.3.3. Manželství a církevní právo

Kodex církevního práva (dále jen CIC) hovoří o manželském svazku v těchto kánonech:

Kán. 1055:

§1: *Manželský svazek, kterým muž a žena mezi sebou vytvářejí nejvnitřnější společenství celého života, zaměřené jsou přirozenou povahou na prospěch manželů a na zplození a výchovu dětí, je mezi pokřtěnými povýšen Ježíšem Kristem na svátost.*

Kán. 1056:

Podstatnými vlastnostmi manželství je jednota a nerozlučitelnost, které nabývají v křesťanském manželství zvláštní pevnosti z důvodu svátosti.

Kán. 1057:

§1: *Manželství je vytvářeno souhlasem stran zákonně projeveným mezi osobami právně způsobilými, žádná lidská moc nemůže tento souhlas nahradit.*

§2: *Manželský souhlas je úkon vůle, jímž se muž a žena sami sobě navzájem neodvolatelnou dohodou odevzdávají a přijímají za účelem vytvoření manželství.*

Manželský svazek

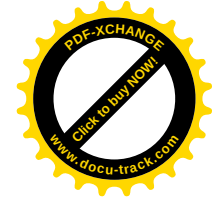
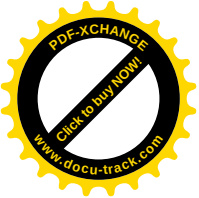
Pojem manželský svazek,⁶⁸ smlouva (foedus) není možno chápat už pouze jako smlouvu (contractus) v čistě právním smyslu slova. Jedná se o pojem více teologický. Ve světském chápání můžeme smlouvou rozumět určitý akt, který stanovuje pořádek, zaručuje pokoj a rovnováhu ve vztahu. Manželský svazek však měl v minulosti význam ponejvíce sakrální.

„V biblickém pojetí znamená smlouva zvláštní vztah Boha k vyvolenému národu a smlouva provází celé dějiny spásy (Abraham, Mojžíš, David...). V Novém Zákoně se uzavírá „nová smlouva“. A tak jako se smlouva zpečetřovala krví obětních zvířat, analogicky je nová smlouva zpečetěna krví Ježíše na kříži. Důvodem této smlouvy je Kristova láska k Církvi, která je bezvýhradná, plná, obětavá, když se Kristus zcela vydává, aby se stal darem pro Církev.“⁶⁹

Pokud manželé mají být obrazem lásky Krista k Církvi, musí se stávat (tak jako Kristus pro Církev) takovým darem, kdy každý z nich dává druhému sebe sama. V tomto světle má manželská láska výjimečný význam.

⁶⁸ KUNČAR, V. Domácí násilí a církevní právo, In: *Přednáška při setkání spolupracujících zařízení projektu Magdala*, dne 3. 11. 2005.

⁶⁹ Tamtéž.

Podstatné prvky manželství jako cíl manželství⁷⁰

Dobro manželů:

- Ø duchovní prospěch,
- Ø vzájemná pomoc,
- Ø uspokojení pudu.

Dobro dětí

- Ø zrození potomstva,
- Ø výchování potomstva.

Podstatné vlastnosti manželství

Jednota (zachování věrnosti),

Nerozlučitelnost.

Podstatné prvky i podstatné vlastnosti manželství jsou tak důležité, že:

Kán. 1102:

§2: Neplatně se uzavírá manželství, jestliže jedna nebo obě strany vylučují pozitivním úkonem vůle samo manželství nebo některý podstatný prvek manželství nebo některou podstatnou vlastnost.

Stejná práva - stejné povinnosti

Kán. 1135:

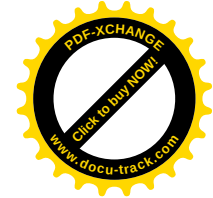
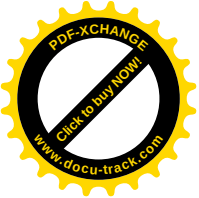
Každý z obou manželů má stejnou povinnost i právo na to, co patří ke společenství manželského života.

Je tedy důležitá rovnováha mezi právy a povinnostmi pro oba partnery. Kdo neuznává práva toho druhého dopouští se porušení pravidel manželského soužití. Nelze od druhého vyžadovat plnění povinností a zdůrazňovat svoje práva tam, kde se neplní vlastní povinnosti a nerespektují práva druhého.

2.4. Konec křesťanského manželství, soužití

V naší společnosti končí zhruba každé třetí manželství rozvodem. Rozvod je zcela běžnou součástí našich životů. Děti, které vyrůstají v „klasické“ rodině ubývá. Naopak mnohé z nich mají více tatínků, někdy i maminek, někdy zase jeden rodič schází a nebo matka a otec mají každý jiné příjmení.

⁷⁰ KUNČAR, V. Domácí násilí a církevní právo, In: *Přednáška při setkání spolupracujících zařízení projektu Magdala*, dne 3. 11. 2005.

Podle církevního práva je takovéto praxe nemyslitelná.

Kán. 1151: *Manželé jsou spolu povinni a oprávněni zachovávat manželské soužití, pokud je neomlouvá zákonný důvod.*

Zánik manželství

V sekulárním a církevním právu jsou známy tyto eventuality zániku manželství:⁷¹

Ø Smrtí jednoho z manželů (případně obou): Podle církevního práva (kán. 1141) je toto jediný řádný způsob zániku manželství.

Ø Rozvodem, rozlukou (divortium):

Zrušení manželství rozvodem zná pouze sekulární právo. Církevní právo zná sice přerušení společného manželského života, ale nezná a neuznává zrušení manželství rozvodem.

Ø Prohlášením neplatnosti manželství (invaliditas, nulitas):

Nejde o zánik řádného manželství, protože prakticky žádné platné manželství nevzniklo.

Ø Církevní rozvázání manželství:

Církevní právo zná zrušení manželství ve zcela výjimečných případech:

- při nedokonání řádného manželství,
- na základě privilegia víry.

2.4.1. Odloučení za trvání manželství

Manželé mají podle církevní práva povinnost spolu žít (kán. 1151). Ve dvou případech však mohou od ordináře obdržet povolení k odloučení:⁷²

1) pro cizoložství, když nedošlo k odpuštění

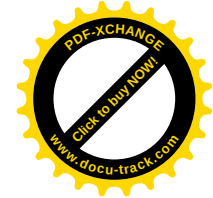
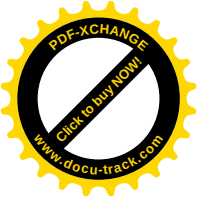
Kán. 1152 §1: *Velmi se doporučuje, aby manžel z křesťanské lásky a kvůli prospěchu rodiny neodmítl odpustit druhé straně cizoložství a nerozvrátil manželský život, jestliže mu vinu výslovně nebo mlčky neodpustil, je oprávněn opustit manželské soužití, jestliže s cizoložstvím nesouhlasil nebo mu nezavdal příčinu nebo sám je nespáchal.*

2) z důvodu vážného ohrožení

Kán. 1135 §1: *Jestliže některý z manželů uvádí druhého do nebezpečí pro duši nebo pro tělo nebo pro děti, anebo jinak činí společný život velmi tvrdým, poskytuje tím druhému manželovi zákonný důvod k odchodu na základě rozhodnutí místního ordináře, jestliže je nebezpečí z prodlení, i na základě vlastního rozhodnutí.*

⁷¹ NĚMEC, D. Manželské právo katolické církve s ohledem na platné české právo, s. 156, 171.

⁷² NĚMEC, D. Manželské právo katolické církve s ohledem na platné české právo, s. 167.

Zákonné důvody k odloučení za trvání manželství tedy jsou:

Ø cizoložství

Zdánlivě nesouvisí s domácím násilím, ale opakované a často veřejně známé nevěry, které ponižují a deptají, patří do psychického násilí. Je zde nebezpečí i pohlavně přenosných chorob, které ohrožují nejen zdraví, ale často i život druhého partnera.

Ø nebezpečí pro duši způsobené partnerem

Nenávist vůči Bohu, Církvi, vůči náboženským hodnotám, je velmi často projevem agrese vůči manželovi, který tyto hodnoty vyznává. Ale také snaha svést toho druhého k takovému způsobu života, který ohrožuje spásu druhého manžela, je důvod k odloučení.

Ø nebezpečí pro tělo, způsobené druhým manželem

Psychická i fyzická agrese, vyhrožování, nepředvídatelné jednání apod.

Ø nebezpečí pro děti způsobené druhým manželem

Je třeba dětem zajistit prostředí pro harmonický rozvoj. Děti jsou možná více ohroženy jak na duši, tak na svém psychickém vývoji. Život dětí, kde jsou věčné konflikty mezi manželi, je více než tvrdý. Zrovna tak nemohou děti zůstat v prostředí, kde vinou jednoho z manželů nemají ani základní materiální podmínky pro rozvoj.

Ø velmi tvrdý společný život zaviněný druhým manželem

Do této kategorie lze zařadit stálý psychický stres, který jeden z manželů působí, ale také např. materiální nedostatek, který byl způsoben jedním z manželů (alkohol, gamblerství...).

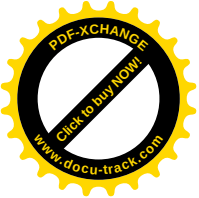
Dotyčná osoba je povinna předložit věc místnímu ordináři, který ji posoudí a rozhodne o dalším postupu (kán. 1153 § 1 - obvykle tu dávají odborné vyjádření ordinářem oslovení členové církevního soudu).

Zákonodárce dává možnost odejít na základě vlastního uvážení, pokud hrozí nebezpečí z prodlení. U domácího násilí toto nebezpečí existuje prakticky stále. Také prošetření záležitosti ordinářem může mít za následek bezprostřední nebezpečí pro ohroženého manžela. Zůstává však povinnost předložit věc místnímu ordináři.⁷³

O manželském odloučení rozhoduje biskup, nebo soudce rozsudkem. Církevní rozhodnutí však nemá platnost z pohledu občanského práva, proto se doporučuje obrátit se též

⁷³

NĚMEC, D. *Manželské právo katolické církve s ohledem na platné české právo*, s. 169.

na civilní soud, který manželství ze světského pohledu rozvede. Často je tento krok nutný pro zajištění náležitého zabezpečení a výchovy dětí, které kodex požaduje.⁷⁴

Je třeba zdůraznit, že ani civilním rozvodem, ani biskupským povolením k odloučení nepřestává manželství trvat, i když není povinnost zachovávat manželské soužití. Není tedy možné uzavřít nový církevní sňatek.

Pokud místní ordinář odloučení schválí, udělá to:

- Ø na dobu určitou,
- Ø na dobu neurčitou.

Nikdy však - s ohledem na možnost pozitivních změn a sílu Boží milosti - natrvalo. Toto povolení se tedy vždy chápe jako svou povahou přechodné.

Jestliže tyto příčiny pominou, má být manželské soužití opět obnoveno. Často již však bývá společenství osob natolik rozvráceno, že návrat k manželskému soužití je prakticky nemožný.⁷⁵

„Osoby trpící domácím násilím, které jsou věřící, jsou často manipulovány a je na ně činěn psychický nátlak právě zneužíváním jejich náboženského přesvědčení a citlivého svědomí. Zkušenost charitních pracovníků, kteří se zabývají pomocí obětem domácího násilí ukazuje, že právě věřící lidé nechají často dojít domácí teror do krajnosti z důvodu obavy, že by se mohli odchýlit od zásad křesťanského života. Proto je důležité znát pravdivou stránku věci ve světle učení Církve a přesvědčit trpící osoby, aby svůj těžký stav řešily, případně pomoci uklidnit jejich svědomí, což je v jejich situaci velmi důležité.“⁷⁶

2.4.2. Anulace manželství

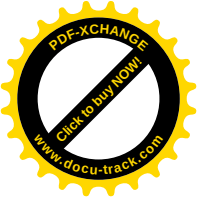
Kán. 1141 - *Uznané a dokonané manželství nemůže být rozloučeno žádnou lidskou mocí a ze žádného důvodu s výjimkou smrti.*

Někdy se stane, že manželství z mnoha důvodů mohlo být uzavřeno neplatně. Neplatnost manželství pečlivě prošetřuje církevní soud. V případě, že soud dojde k závěru, že manželství je neplatné, tedy nikdy nevzniklo, je na manžele pohlíženo jako na nikdy nesezdané a tudíž schopné uzavřít nový církevní sňatek. Zda je v určitém případě nějaká indicie, že manželství

⁷⁴ KUNČAR, V. Domácí násilí a církevní právo, In *Přednáška při setkání spolupracujících zařízení projektu Magdala*, dne 3. 11. 2005.

⁷⁵ NĚMEC, D. *Manželské právo katolické církve s ohledem na platné české právo*, s. 169-170.

⁷⁶ KUNČAR, V. Domácí násilí a církevní právo, In *Přednáška při setkání spolupracujících zařízení projektu Magdala*, dne 3. 11. 2005.

mohlo být uzavřeno neplatně, to může posoudit pouze odborník. Je třeba se obrátit buď přímo na církevní soud, nebo na některého z advokátů, kteří jsou u církevních soudů jmenováni.⁷⁷

Pokud mluvíme o manželství, které se rozpadlo z důvodů domácího násilí, je dobré se vždy pokusit o přezkoumání platnosti tohoto manželství, protože dopouští-li se někdo domácího násilí, je vždy pochybnost, zda uzavřel manželství platně pro nezpůsobilost z psychických důvodů. Zkušenost ukazuje, že takoví násilníci bývají velmi často psychopatické osoby, alkoholici a jinak závislí atd.

Mezi důvody, které zneplatňují manželství podle církevního práva jsou s ohledem na danou problematiku především některé nedostatky souhlasu ze strany nupturientů⁷⁸

- omyl v osobě druhého nupturienty,
- omyl ohledně zásadních vlastností druhého nupturienta,
- omyl v důležité vlastnosti druhého nupturienta zapříčiněný podvodem,
- závažná porucha osobnosti,
- psychická neschopnost převzít podstatné manželské závazky.

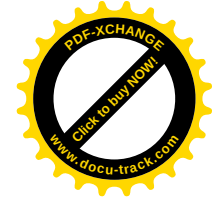
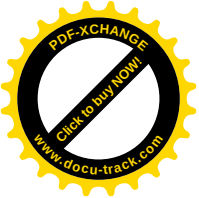
Neplatně uzavírají manželství také ti, kteří vyloučí věrnost, nebo nerozlučitelnost, ale i narození dětí.

„Při rozhodování o tom, zda a kdy podat žádost o přezkoumání platnosti manželství v případě domácího násilí, je třeba mít na paměti prospěch oběti domácího násilí. Někdy může být taková žaloba dalším důvodem k napadání manžela a šikaně. V tomto případě je někdy vhodnější počkat, až se situace zklidní a oběť násilí se více postaví na vlastní nohy. Ostatně to, že žalobu na církevní soud je třeba podat až po civilním rozvodu, zaručuje, že se vytvoří jak určitý časový odstup, tak určité právní záruky.“⁷⁹

⁷⁷ KUNČAR, V. Domácí násilí a církevní právo, In *Přednáška při setkání spolupracujících zařízení projektu Magdala*, dne 3. 11. 2005.

⁷⁸ NĚMEC, D. Manželské právo katolické církve s ohledem na platné české právo, s. 156-157.

⁷⁹ KUNČAR, V. Domácí násilí a církevní právo, In *Přednáška při setkání spolupracujících zařízení projektu Magdala*, dne 3. 11. 2005.

2.5. Pastorační péče o rozvedené

Dnešní společnost pohlíží na problematiku rozvodu a na samotné rozvedené s mnohem větší tolerancí než tomu bylo před několika desetiletími. V církvi, ve farním společenství je však situace zcela odlišná. Zde rozvedený katolík musí počítat nejen s nabídnutou pomocí, ale i s reakcemi vyloženě nepřátelskými, odmítavými a kritickými. Většinou se jedná o objektivní reakci na situaci, někdy však důvodem může být touha po dokonalé církvi plné dokonalých křesťanů a dokonalých manželství. Pro toho, kdo rozvod navrhoval, je pak často hledisko církve ještě kritičtější. Někteří z rozvedených tento tlak nevydrží a odcházejí z farního společenství či úplně přestanou praktikovat svou víru.⁸⁰

2.5.1. Rozvedení, kteří neuzavřeli nový sňatek

Při pastorační péči je nutné si uvědomit, že manželské konflikty, rozpad manželství a život v osamění jsou zdrojem bolesti a utrpení. Je zde nutné nabídnout opravdové pochopení a upřímnou pomoc, odsuzování a vyčítání spíše rozvedené od církve vzdaluje. Velmi těžká je tato situace pro partnera, který na rozpadu manželství nese menší díl viny. V takové situaci je zachování manželské věrnosti důkazem silné víry a pevného odhodlání, které je hodno obdivu a uznání.⁸¹ V takovýchto případech je dobré zažádat o církví schválené odloučení manželů, jak bylo uvedeno výše.

V minulosti byla pro křesťany otázka civilního rozvodu nepřípustná. Dnes je jasné, že některé podstatné záležitosti se bez občanského rozvodu nedají uspokojivě vyřešit. Mezi tyto nejdůležitější důvody patří bezesporu otázka výchovy dětí, vyživovací povinnost na děti, majetkové vypořádání manželů apod. V těchto případech je morálně opodstatněné, aby věřící manžel ze závažných důvodů s rozvodem souhlasil, nebo k němu dokonce dal podnět.⁸²

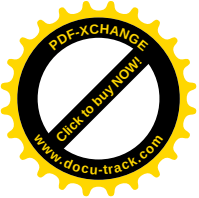
Manžel, který se rozvedl, je věrný manželskému slibu, který dal před Bohem. Velmi dobře ví, že platné manželství je nerozlučitelné, a proto nevstupuje v žádný nový sňatek. Snaží soustředit se výhradně na plnění svých rodinných povinností a na křesťanský život. Důsledkem toho je vzácné svědectví věrnosti a křesťanské stálosti před světem a před církví. Tím potřebnější je, aby církev neúnavně projevovala takovým lidem lásku a prakticky jim pomáhala. Přitom nic nebrání tomu, aby jim bylo dovolena přistupovat ke svátostem.⁸³ Pro lidi, kteří žijí opuštěni, je jejich samota velmi tíživá. Cítí se být zrazeni, duševně otřeseni, traumatizováni. Jejich reakce na nabídnutou pomoc mohou být proto neadekvátní. Je také

⁸⁰ OPATRŇÝ, A. *Život rozvedených v církvi*, s. 4.

⁸¹ OPATRŇÝ, A. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích*, s. 24.

⁸² OPATRŇÝ, A. *Pastorace rozvedených*, s. 5-6.

⁸³ RŮTOVÁ, J. *Současná pastorace rozvedených v českých a moravských diecézích*, s. 32.

důležité, aby se zapojili do běžného společenského života, neizolovali se od ostatních. Doporučuje se stýkat s více lidmi, aby se jeden člověk nestal náhražkou chybějícího partnera.⁸⁴

2.5.6. Rozvedení, kteří uzavřeli nový sňatek

Dříve nebo později většina rozvedených navazuje nový vztah a vstupuje do nového, tentokrát již ne katolického manželství. Někteří nemají ani odvalu vstoupit do občanského svazku, a proto žijí pouze ve vztahu druh a družka. Tato situace je lidsky pochopitelná, a proto v žádném případě neznamená vyloučení z církve, jak se někteří laici nesprávně domnívají. Ani by neměla ustávat pastorační péče o tyto lidi, naopak je třeba je nadále zvát k podílu na životě církve, natolik je to pravdivé vzhledem k jejich situaci. Na druhé straně však nelze zavírat oči před tím, že nový sňatek je v rozporu se svátostnou povahou manželství.⁸⁵

Duchovní správci mají znovu sezdáním poskytovat „péči se starostlivou láskou tak, aby se necítili odloučení od církve.“⁸⁶ Přesto není možné, aby tito lidé měli přístup ke svátostem. Žijí v nesvátostném svazku, neopustili své hříchy a nemohou činit opravdové pokání. To je překážka k získání rozhřešení a přijetí svátosti smíření, která otevírá cestu k eucharistii. Svátost smíření lze udělit v případě, že opustí druhé, nelegitimní soužití. Pokud by se však tím způsobilo narušení přirozených práv a závazků, především partnerovi a dětem, je to dostatečně závažný důvod, omlouvající od uplatnění principiálního řešení. Je však třeba, aby se partneři zavázali, že se zdrží úkonů vlastních manželům, že tedy budou žít v úplné zdrženlivosti, pak mohou přistupovat ke svátostem.⁸⁷

Obvykle se partikulárním právem i doporučeními kanonistů vyžaduje, aby tento závazek byl stvrzen diecézním biskupem, aby tak realizace jeho důsledků, především přistupování ke svátostem, příliš nezávisela na jednotlivých farářích.⁸⁸

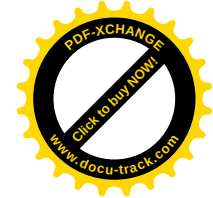
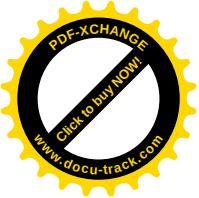
⁸⁴ RŮTOVÁ, J. *Současná pastore rozvedených v českých a moravských diecézích*, s. 32.

⁸⁵ OPATRŇY, A. *Pastore rozvedených*, s. 8.

⁸⁶ FC, čl. 84.

⁸⁷ NĚMEC, D. *Manželské právo katolické církve s ohledem na platné české právo*, s. 45.

⁸⁸ Tamtéž, s. 43.

3. Charitní péče

„Láska (caritas) byla a je projevem trojiční lásky. Otec, který je pohnut láskou (srov. Jan 3,16) poslal svého Syna na svět, aby vykoupil člověka. Ten po svém vzkříšení daroval Ducha svatého (srov. Jan 20,22) svým následovníkům. Duch je totiž vnitřní silou, která uvádí srdce věřících do harmonie se srdcem Kristovým, a která věřící uschopňuje k tomu, aby milovali bratry tak, jak je miloval On, když se skláněl, aby omýval nohy svých učedníků (srov. Jan 13,1 - 13), a především tehdy, když daroval svůj život za všechny (srov. Jan 13,1; 15,13). Duch je také hybnou silou, která proměňuje srdce církevní komunity, aby byla ve světě svědkyní lásky Otce, jenž chce ve svém Synu z lidstva učinit jednu rodinu.“⁸⁹

3.2. Ježíš Kristus - hlavní pramen charitativní služby

„Základním kamenem křesťanské charitativní služby je Boží láska, jejímž vtělením je Ježíš Kristus. Největší přikázání v Novém zákoně je milovat Boha z celého srdce a svého bližního jako sám sebe (srov. Mt 22,37 - 40). Toto přikázání lásky vůči bližním učinil Kristus svým nejvlastnějším přikázáním a obohatil je o nový význam, když určil za předmět lásky sebe současně s bratry.“⁹⁰

Celé Ježíšovo veřejné vystupování je vzorem služby. Veškeré jeho skutky chápeme jako výraz solidarity s trpícím člověkem. On nás učí empatii, umění vcítit se do bolesti a utrpení druhého.

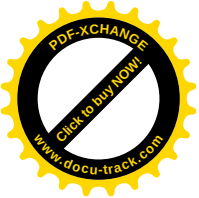
Ježíšova solidarita s trpícími spočívá nejen v uzdravování a činění zázraků, ale právě v tom spoluprožívání, spoluutrpení, kdy všichni bolest, nemoci a i naše viny bere na sebe, aby je za nás smyl svou smrtí na kříži. „Tím, že na sebe vzal lidskou přirozenost, spojil celé lidstvo v nadpřirozené solidaritě ve svou rodinu a určil lásku za znak svých učedníků“⁹¹: „Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku k sobě navzájem“ (Jan 13, 35).

Fakt, že Ježíš Kristus lidsky prožil tíseň, nejistotu, ústrky, ponižování, hlad, fyzickou bolest, strach a smrt, znamená, že soucítění Syna Božího s námi a našimi bolestmi je

⁸⁹ DCE, čl. 19.

⁹⁰ AA, čl. 8.

⁹¹ POSPÍŠIL, C., V. *Teologie služby*, s. 92.

nezměrné. Člověk v nejtěžších situacích není nikdy sám. To také znamená, „že pokud je služba nemocným a potřebným konána kontemplativním člověkem, stává se zároveň takto bohoslužbou. V Kristu se totiž láska k bližnímu a láska k Bohu stává jednou jedinou láskou, protože on je pro křesťany jak bratr (srov. Řím 8,29), tak jejich Pán (srov. Jan 20,28).“⁹²

Ježíšova charitativní činnost nebyla zaměřena pouze na některé vyvolené. Významným znakem jeho působení je i univerzální péče o potřebné. Důkazem toho je podobenství o milosrdném Samaritánovi (srov. Lk 10,29-37). V jednání Samaritána můžeme nalézt projev velkodušnosti, soucítění, činné lásky, která nebere ohled na rasu, národnost, náboženskou příslušnost, ale také je v něm mnohostranná odbornost. „Tato odbornost je jakýmsi tělem služby, velkodušnost, univerzalita lásky a milosrdenství po Kristově vzoru je její duší.“⁹³ Milosrdný Samaritán je vzorem pro charitní činnost. Samaritán nevidí v první řadě neznámého člověka, příslušníka nepřátelského národa, ale vidí pouze člověka, který potřebuje jeho pomoc. Samaritán neprojeví jen lítost nad osudem tohoto neznámého, ale sám aktivně jedná. Poskytne mu odborné ošetření, zajistí mu další péči. Tento příběh konkrétně ukazuje, jak může věřící člověk pocítit, že Bůh je dobrý ke každému.⁹⁴

3.3. Místo charity v církvi a teologii

Charitní činnost vždy byla a je projevem sociálního učení církve. Postavení charity v církvi je důležité pro zodpovězení otázky: Zda se charitní péče o jakoukoliv cílovou skupinu v něčem odlišuje od péče poskytované jinými charitativními organizacemi.

Sociálním problémům, které charita chápe jako své pole působnosti, se současně věnují i necírkevní instituce a různá svépomocná sdružení. Tím před charitou leží úkol vyprofilovat své postavení a poslání v cílech, metodách a motivech působení. Papež Benedikt XVI. uvádí ve své první encyklice *Deus caritas est* zásadní charakteristiku charitní služby. Tou je na základě učení sv. Pavla láska (srov. 1 K 13,3). Praktické jednání je nedostatečné, nekoná-li se z nezištné lásky k bližnímu.⁹⁵

Další problematickou oblastí je vymezení postavení charity uvnitř církve. V teologii existují dva způsoby, jak vnímat charitu a její činnost:⁹⁶

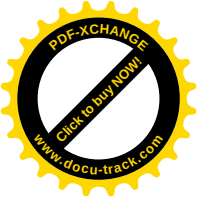
⁹² POSPÍŠIL, C., V. *Teologie služby*, s. 95.

⁹³ Tamtéž, s. 97.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ DCE, čl. 34.

⁹⁶ HILPERT, K. *Caritas und Sozialethik. Elemente einer theologischen Ethik des Helfens*, s. 18, 19.

a) Základem tohoto pohledu je dělení církevních činností na „vlastní“ a „nevlastní“. Mezi vlastní činnosti patří takové, které jsou pro církev centrální a konstitutivní (konání bohoslužeb, udílení svátostí, zvěstování evangelia, apod.). Naproti tomu diakonická či charitativní služba je považována za něco, co nespadá mezi centrální úkoly. Jde spíše o doplňkové služby, které jsou však často jedinou možností, jak na veřejnosti upozornit na víru a na církev. Při konání praktické péče o lidi v nouzi máme ojedinělou možnost oslovit širší společnost a nabídnout to, co je vnímáno jako „vlastní“ činnost církve.

b) V tomto pohledu patří mezi centrální úkoly církve. To znamená, že jako ostatní úkoly, i charitu lze delegovat na určitou skupinu osob (specialistů), které jsou na základě svých osobních předpokladů a kvalifikace charitní prací oficiálně pověřeny.

Pomoc poskytují ti, kteří jsou odborně způsobilí a jsou zapojeni do organizačních struktur, které mohou jejich práci koordinovat, poskytovat prostředky a prostory a skrze další vzdělávání a týmovou práci mohou garantovat jejich kvalitu.

Po II. vatikánském koncilu je charita vnímána jako neodmyslitelná základní realizace církve. Podle *Lumen gentium* je „církev společenstvím víry, naděje a lásky na zemi.“⁹⁷ To znamená, že církev je nositelem charitního jednání, nikoli pouze prostorem, kde jednotliví křesťané charitu realizují. „Láska k bližnímu zakořeněná v lásce k Bohu je především úlohou pro jednotlivého věřícího, ale je také úlohou pro celou církevní komunitu, a to na všech úrovních od místní komunity po partikulární církev až k univerzální církvi v její globalitě.“⁹⁸

Synoda německých biskupů zdůraznila, že charita není pouze služba, nýbrž zároveň forma života, která musí utvářet všechny služby a oblasti práce, v nichž se církev angažuje.⁹⁹

Podle *Gaudium et spes*: „základním zákonem lidské dokonalosti, a tedy také přetvoření světa, je nové přikázání lásky.“¹⁰⁰ To znamená, že obsahem charitního konání je činná láska. *Deus caritas est* říká, že: „Křesťanská charita je odpovědí na to, co v určité situaci představuje bezprostřední potřebu, je nutno nasýtit hladové, obléci nahé, je třeba pečovat o nemocné, navštěvovat vězněné, apod.“¹⁰¹

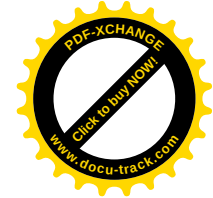
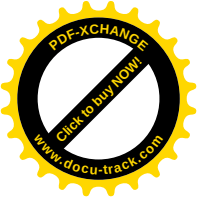
⁹⁷ LG, čl. 8.

⁹⁸ DCE, čl. 20.

⁹⁹ HILPERT, K. *Caritas und Sozialethik. Elemente einer theologischen Ethik des Helfens*, s. 20.

¹⁰⁰ GS, čl. 38.

¹⁰¹ DCE, čl. 31.

3.4. Zaměstnanci Charity

3.4.1. Vztah zaměstnanců ke křesťanství, katolické církvi

Tato kapitola si klade za cíl ujasnit důležitost vztahu zaměstnanců charity ke křesťanství, popř. ke katolické církvi, pro jejich práci v této organizaci. Neboli, mohou lidé bez vyznání poskytovat péči, která je pro charitu specifická?

Marcus Lehner ve své knize: *Caritas. Die Soziale Arbeit der Kirche*,¹⁰² vnímá charitu v kontextu celospolečensky provozované sociální práce oproti prakticko-teologickému přístupu, kde se uplatňuje pohled církevní tradice. Sociální práce církve (podle Lehnera) se uskutečňuje v církevně orientovaném organizačním prostředí, bez ohledu na osobní motivaci jednotlivých aktérů. Církevnost jednotlivých pracovníků v charitních organizacích se přitom nechápe jako základní podmínka pro to, aby se mohlo hovořit o sociální práci církve. Jestliže organizovaná charita poskytuje široké osvobozující pole pro bytí křesťanem, potom už je tím dáno semeno církve. A za druhé: to zahrnuje onu sociální práci, která se vědomě děje z křesťanské motivace, bez ohledu na skutečnost, zda se realizuje v církevně tvořeném prostředí či nikoli.¹⁰³

Potřebným vztahem zaměstnanců charity k církvi se v 90. letech 20. století začali zabývat němečtí teologové. Zkoumali, zda „plnohodnotným“ pracovníkem charity může být pouze „plnokrevný“ křesťan. V dřívějších letech převládal názor, že tomu tak skutečně je, a to z teologických důvodů. Charitativní služba je jedním z úkolů církve, za jehož plnění mohou převzít odpovědnost pouze křesťané, protože církev je společenství učedníků Krista.¹⁰⁴

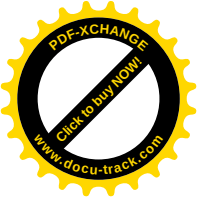
V České republice je současná praxe taková, že Česká katolická charita se stala největší nestátní neziskovou organizací v oblasti poskytování sociálních služeb. Při kladení požadavku vzdělání a profesionality zaměstnává i část lidí, kteří se nehlásí ke katolické církvi a ke křesťanství vůbec.

„Charita se podle vzoru Ježíše Krista stává nástrojem křesťanů, který jim má umožnit efektivně pracovat na tom, aby lidé měli plnost života. To je výzvou k tomu, aby se na činnosti charity podíleli všichni lidé. Jestliže je totiž životem v hojnosti míněno také nasazení pro druhé lidi, pak se křesťané musí starat o to, aby všichni lidé mohli dát svůj život

¹⁰² LEHNER, M. *Caritas. Die Soziale Arbeit der Kirche. Eine Theoriegeschichte*, s.12.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ OPATRŇÝ, M. *Charita - místo pro lidský život*, s. 110.

do služeb druhým. Jedním ze způsobů realizace tohoto úkolu je i to, že je lidem dána možnost pracovat na charitě.¹⁰⁵

Podle výzkumu M. Opatrného, který provedl na Diecézní charitě v Plzni vyplynulo, že většina zaměstnanců (58%) se nepovažují za členy církví. I když i tito lidé jsou většinou religiózní. Pouhých 14% zaměstnanců Charity se označilo za ateisty.

Pro církevní charitativní organizace včetně Charity je důležité, aby jejich služby trpícím byly poskytovány odborníky. Odborná kompetence je, podle encykliky *Deus caritas est*, první předpoklad pro výkon služby, i když neméně důležitý, je zde požadavek lidskosti a lásky.¹⁰⁶

3.4.2. Osobnostní předpoklady pracovníků

Pomáhající profese, mezi něž pracovníci v charitativních organizacích patří, jsou vysoce náročné, a to nejen z pohledu kvalifikace, ale hlavně z důvodu vysokých nároků kladených na osobnost pomáhajícího. Pro práci nejen na charitě jsou důležité určité schopnosti.¹⁰⁷ Jedná se především o empatii, schopnost vcítit se do psychického rozpoložení klienta. Pomáhající musí být schopen verbální a neverbální komunikace, vést rozhovor nenásilnou formou, získat potřebné informace, motivovat klienta k vyrovnání se s jeho současnou situací a povzbudit jej k nalezení a uskutečnění řešení jeho problému.

Pracovníci v pomáhajících profesích se musejí potýkat s řadou rizik,¹⁰⁸ která vyplývají z jejich práce. Jde především o „syndrom vyhoření“, který může být výsledkem dlouhodobého působení stresující zátěže. Vyvolává pocity deprese, nechuti a odporu ke své práci a klientům. Mezi další rizika pomáhajících patří i tzv. posttraumatický stres. Ten může být způsoben častým kontaktem pracovníka s oběťmi s vysoce traumatizujícími zkušenostmi.

S prací v sociální oblasti úzce souvisí i profesní etika. Existují zpracované etické kodexy pro pracovníky v různých pomáhajících oblastech (např. etický kodex sociálních pracovníků, etický kodex zaměstnanců ve zdravotnictví apod.). Všeobecným základem těchto pravidel a zásad je křesťanská etika.

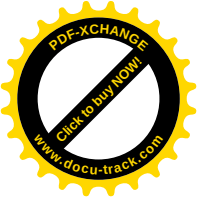
Pomáhající musí především ctít klienta, projevovat mu úctu a neurážet jeho lidskou důstojnost, přizpůsobit své jednání a chování fyzickým a psychickým možnostem klienta a jeho potřebám, zabezpečit mu maximální prospěch, vypěstovat vzájemnou důvěru, vidět

¹⁰⁵ OPATRŇÝ, M. *Charita - místo pro lidský život*, s. 113.

¹⁰⁶ DCE, čl. 31.

¹⁰⁷ CHADIMA, M. *Charitativní péče - Dějiny a současnost*, s. 44.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 44-45.

v klientovi největšího experta na vlastní život, pracovník musí také prokázat schopnost odolat nutkání ovládnout klienta a vnutit mu svoji představu o formě péče.

Důležité předpoklady charitního pracovníka jsou:¹⁰⁹

- odbornost,
- profesionalita,
- morální úroveň,
- komunikační schopnosti,
- schopnost empatie,
- schopnost řešit složité situace každodenních mravních dilemat, do nichž je zatahován,
- umění vytvořit anamnézu.

3.5. Křesťanské charitativní struktury

Pro účinnou pomoc je třeba její koordinace na mezinárodní úrovni. Aby křesťanské charitativní organizace byly schopny zasáhnout okamžitě tam, kde je to nutné, bylo zapotřebí založit mezinárodní unii Caritas. V roce 1928 vznikla Caritas Catholica se sídlem ve Švýcarsku. Tato unie v sdružovala celkem 23 celonárodních charitativních organizací z Evropy a Ameriky. Její činnost byla však přerušena 2. světovou válkou.¹¹⁰

V letech 1947-1949 papež Pius XII. inicioval vznik nové nadnárodní organizace Caritas International (CI) opět se sídlem ve Švýcarsku. V dnešní době má CI celkem sedm oblastních sekcí: africkou, severoafrickou a blízkovýchodní, severoamerickou, jihoamerickou, asijskou, australskou, oceánskou a evropskou. Caritas Europa od roku 1996 sdružuje 34 členských národních organizací. Hlavním úkolem CI je koordinace charitativního díla na mezinárodní úrovni, dále pomoc jednotlivým členským organizacím v naplňování ideálu křesťanského milosrdenství.¹¹¹

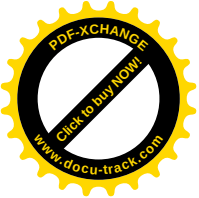
Papež Pavel VI. založil v roce 1971 papežskou radu Cor unum. Tento orgán je nadřazen všem charitativním organizacím, které působí jménem katolické církve. Jejím úkolem je zastřešovat všechnu charitativní pomoc církevních organizací i zajišťovat spolupráci s dalšími velkými nadnárodními zdravotnickými a podpůrnými organizacemi.¹¹²

¹⁰⁹ CHADIMA, M. *Charitativní péče - Dějiny a současnost*, s. 45.

¹¹⁰ POSPÍŠIL, C. ,V. *Teologie služby*, s. 130.

¹¹¹ Tamtéž, s. 131.

¹¹² DCE, čl. 32.

K charitativním strukturám celé katolické církve patří rovněž papežská komise Iustitia et pax (Spravedlnost a mír) založená papežem Pavlem VI. v roce 1976. Úkolem tohoto orgánu je zkoumat a rozpracovávat sociální nauku církve a pomáhat k jejímu poznání v církvi a ve světě.

Za charitní dílo nesou v partikulárních církvích odpovědnost biskupové jakožto nástupci apoštolů. Tato úloha vyplývá také přímo z obřadu biskupského svěcení. V průběhu obřadu biskupského svěcení kandidát mimo jiné výslovně slibuje, že ve jménu Páně bude pohostinný a milosrdný vůči chudým a že bude pomáhat a posilovat všechny potřebné. Také Direktář pro pastorační službu biskupů konkrétně prohlubuje závazek charity jako úlohu, která je církvi niterně vlastní a která přísluší biskupovi v jeho diecézi.¹¹³

V Čechách a na Moravě působila od roku 1928 Zemská katolická charita. V devadesátých letech 20. století se již pod názvem Sdružení Česká katolická charita (SČKCH) stala největší nestátní neziskovou organizací poskytující sociální služby u nás. V roce 1995 se SČKCH stala plnoprávným členem organizace Caritas Internationalis. K 1. 1. 2007 došlo ke změně v oficiálním názvu SČKCH na Charitu České republiky.

Zřizovatelem Charity České republiky je Česká biskupská konference. Jedná se o sdružení dvou arcidiecézních charit v Praze a v Olomouci a šesti diecézních charit v Litoměřicích, Hradci Králové, Českých Budějovicích, Plzni, Brně a v Ostravě. K tomu ještě připadají Charitní domovy pro staré a nemocné řeholníky a řeholnice.¹¹⁴

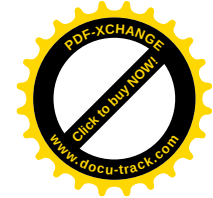
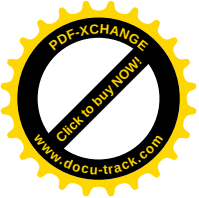
Evangelické církve založily v roce 1948 světovou radu církví - Ecumenical Council of Churches, při ní bylo zřízeno také oddělení pro mezicírkevní pomoc a pro službu běženců. Od roku 1993 existuje obnovený Evropský svaz pro diakonii Eurodiaconia.

U nás jsou evangelické křesťanské církve zapojeny do Diakonie ČR. Jsou to: Diakonie Apoštolské církve, Armáda spásy, Diakonie Bratrské jednoty baptistů, Diakonie a misie Církve československé husitské, Diakonie Církve bratrské, Diakonie Českobratrské církve evangelické, Diakonie Evangelické církve metodistické, Jednota bratrská, Česká pravoslavná filantropie, Slezská diakonie, Communio Starokatolické církve v České republice.¹¹⁵

¹¹³ DCE, čl. 32.

¹¹⁴ POSPÍŠIL, C., V. *Teologie služby*, s. 133-135.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 135.

3.6. Diecézní charita České Budějovice

Diecézní charita České Budějovice (dále jen DCH ČB) je členem Charity České republiky. Byla zřízena r. 1991 dekretem biskupa ThDr. Antonína Lišky. DCH ČB působí na území českobudějovické diecéze, zahrnuje Jihočeský kraj, část Plzeňského a část kraje Vysočina.¹¹⁶

Diecézní charita České Budějovice zastřešovala v roce 2005 podle své výroční zprávy celkem 38 charit, které se cíleně zaměřují na sociální, zdravotní, charitativní a humanitární pomoc. Z tohoto celkového počtu je 22 charit profesionálních, to znamená, že provozují sociální projekty a 16 charit jsou dobrovolnické bez dotovaného projektu.

„Práci farních, městských a oblastních charit koordinuje a podporuje středisko DCH České Budějovice, které zajišťuje servis v různých oblastech řízení (projektové řízení, ekonomické či vzdělávací). Středisko úzce spolupracuje s biskupem, se státní správou a s jednotlivými zástupci samospráv na krajské úrovni, zajišťuje kontakty s charitativními organizacemi v cizině, zprostředkovává humanitární pomoc do zahraničí, stejně tak i do tuzemska.“¹¹⁷

DCH ČB přímo provozuje tyto projekty: Poradnu pro uprchlíky a migranty, kde se řeší specifická problematika uprchlíků, migrantů a cizinců, tento projekt úzce spolupracuje s tzv. Multikulturním centrem a dále Poradnu pro ženy a dívky v nouzi EVA, která poskytuje pomoc všem ženám v nouzi a také řeší problematiku domácího násilí. Pod středisko DCH ČB spadá i Občanská poradna, kde mohou klienti požádat o právní radu a od počátku roku 2007 také Intervenční centrum, které poskytuje krizovou pomoc pro osoby ohrožené domácím násilím.

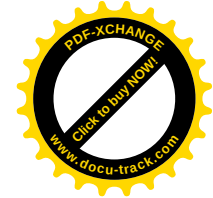
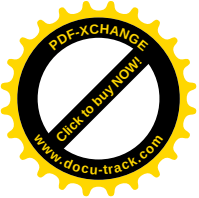
DCH ČB zřizuje a provozuje Dům sv. Františka pro seniory ve Veselí nad Lužnicí a Komunitní centrum pro děti a mládež ve Starém Městě pod Landštejnem. Středisko koordinuje organizaci Tříkrálové sbírky v diecézi, humanitární pomoc (povodně, adopce na dálku v Bělorusku, ozdravné pobyty dětí z Běloruska).

DCH ČB působí jako klinické pracoviště k výkonu odborné praxe studentů ZSF JU a TF JU v Českých Budějovicích, VOŠS v Prachaticích a VOŠ Caritas v Olomouci.¹¹⁸

¹¹⁶ Výroční zpráva Diecézní charity České Budějovice 2005, s. 4.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 5.

¹¹⁸ Výroční zpráva Diecézní charity České Budějovice 2005, s. 5.

3.6.1. Poradna pro ženy a dívky v nouzi EVA

Poradna pro ženy a dívky v nouzi EVA (dále jen Poradna EVA) vznikla v roce 1999. Již od samého počátku se projekt orientoval na pomoc ženám, které se ocitly v těžké životní situaci či byly odsunuty na okraj společnosti. Mezi prvními klientkami byly ženy živící se prostitucí, ženy bez domova, psychicky nemocné, oběti domácího násilí apod.

„Poradna EVA se snaží pomoci všem ženám a dívkám bez rozdílu rasy, politického či náboženského přesvědčení, které se ocitly v těžké životní situaci, kdy je ohrožena jejich důstojnost, sociální zajištění, zdraví nebo život a v důsledku této situace je snížena jejich schopnost vlastními silami prosazovat svá práva a zájmy.“¹¹⁹ Do této cílové skupiny patří ženy, které se ocitly v krizi v důsledku složité životní situace, např. oběti domácího násilí, ženy bez přístřeší, nebo ohrožené bezdomovectvím - z rodin, které jsou zadlužené a hrozí jim ztráta bydlení, ženy s duševním onemocněním nebo oběti obchodu s lidmi.

Cílem služeb poradny je poskytovat uživatelům pomoc a podporu v jejich těžké životní situaci, aktivizovat je, rozvíjet jejich sociální kompetence, doprovázet je a posilovat v období krize, motivovat je ke změně. Poradna se snaží poskytovat uživatelům potřebné informace, vytvářet možnosti volby a perspektivy tak, aby se sami mohli rozhodnout.¹²⁰

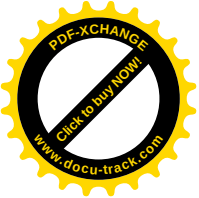
Jak již bylo zmíněno Poradna EVA se dlouhodobě věnuje problematice domácího násilí. Pracovnice poradny prošly výcvikem pro práci s oběťmi a rovněž se podílejí na posílení informovanosti o této problematice prostřednictvím přednášek a spolupráce s médii. Poradna je schopna poskytovat týraným ženám odborné poradenství, pomoc doprovázení v těžkých chvílích jejich života.

Práce s oběťmi DN v Poradně EVA:

„Při prvním kontaktu s klientkou - obětí domácího násilí je podle potřeby poskytována krizová intervence. Klientce je dán co největší prostor, aby o své situaci pohovořila. Většinou je to poprvé, kdy se žena se svým problémem někomu svěří, nebo kdy o něm mluví v takovém rozsahu. Pracovnice poradny jí dávají najevo podporu, pokud se identifikuje problém jako skutečné domácí násilí, je také takto pojmenován. Klientce jsou poskytnuty informace o trestně právních důsledcích DN. V akutních případech je sestaven krizový scénář a bezpečnostní plán pro případ napadení. Je nabízena sociálně právní a právní pomoc a v indikovaných případech rovněž i krátkodobá psychoterapie. Poradna EVA pomáhá při zajišťování ubytování v azylových domech a ve spolupráci s dalšími neziskovými

¹¹⁹ Interní materiál sociálního projektu Poradny EVA.

¹²⁰ Tamtéž.

organizacemi i utajované pobyty pro ženy, které partner pronásleduje, opakovaně je napadá a vyhrožuje jim.“¹²¹

Hlavním cílem poradny je klientky podpořit ve složité životní situaci a vytvořit prostor k jejich vlastnímu autentickému rozhodnutí, jak dál naloží se svým životem. Je respektována jejich vůle, když se případně rozhodnou pro návrat k partnerovi.

3.6.2. Intervenční centrum, krizová pomoc pro osoby ohrožené domácím násilím

Intervenční centrum (IC) zahájilo svou činnost k 1. 1. 2007. V České republice k tomuto datu vzniklo celkem 15 intervenčních center. Všechna tato zařízení mají krajskou působnost. Metodické vedení zajišťuje Bílý kruh bezpečí. Financování probíhá na základě dotačního řízení Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Intervenční centrum pro Jihočeský kraj provozuje Diecézní charita ČB na základě zkušeností s oběťmi domácího násilí v projektu Poradny EVA.

Intervenční centrum:¹²²

- koordinuje pomoc obětem domácího násilí v Jihočeském kraji,
- vytváří a aktualizuje informační databázi o místech pomoci v Jihočeském kraji,
- podílí se na informování veřejnosti o domácím násilí,
- oslovuje a poskytuje odbornou pomoc a podporu osobám ohroženým domácím násilím zejména v souvislosti s policejním vykázáním násilné osoby ze společného obydlí.

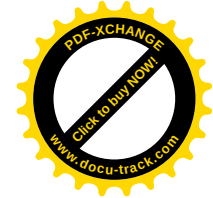
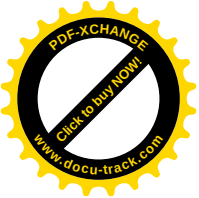
IC poskytuje na základě § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách osobám ohroženým domácím násilím následující služby:

- Ø „V případech vykázání je osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení opisu tohoto rozhodnutí intervenčnímu centru.
- Ø Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta rovněž na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí nebo i bez takového podnětu, a to bezodkladně poté, co se intervenční centrum o ohrožení osoby násilným chováním dozví.
- Ø Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové.
- Ø Služba obsahuje sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

¹²¹ KOLÁŘOVÁ, L. Tisková zpráva o Poradně EVA ze dne 20. 12. 2006.
¹²² Informační leták Intervenčního centra při DCH ČB.

- Ø Součástí služby je zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně - právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie ČR a obecní policie, jakož i ostatními orgány veřejné správy.“¹²³

4. PRAKTICKÁ ČÁST

4.1. Obecný cíl

Hlavním cílem této práce je zmapování péče o oběti domácího násilí v rámci Diecézní charity České Budějovice.

Zaměřila jsem se na dva charitní projekty, které se přímo zabývají domácím násilím, a to na: Poradnu pro ženy a dívky v nouzi EVA a na nově vzniklé Intervenční centrum při Diecézní charitě České Budějovice.

4.1.1. Hypotéza

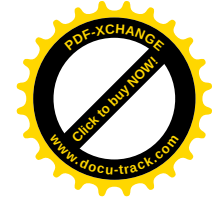
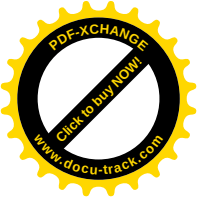
Předpokládám, že charitní projekty: Poradna EVA a Intervenční centrum, poskytují obětem domácího násilí nadstandartní péči.

Standartní a nadstandartní služby jsou v této práci posuzovány podle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, který platí od 1. 1. 2007. Do této doby neexistoval platný právní předpis, který by určoval povinný rozsah poskytovaných sociálních služeb u jednotlivých typů zařízení.

Podle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách Poradna pro ženy a dívky v nouzi EVA zajišťuje tzv. odborné sociální poradenství.

Podle vyhlášky MPSV č. 506/2006 § 4 stanoví základní činnosti při poskytování odborného sociálního poradenství:

- a) „zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:
zprostředkování navazujících služeb,
- b) sociálně terapeutické činnosti:
poskytnutí poradenství v oblastech orientace v sociálních systémech, práva, psychologie a v oblasti vzdělání:
tato základní činnost může být zajišťována poskytováním poradenství alespoň ve 2 z těchto oblastí,
- c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí
 - 1. pomoc při zajišťování běžných záležitostí,
 - 2. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s přirozeným sociálním prostředím.“

Intervenční centrum poskytuje na základě § 60 odst.1, z.č.108/2006 krizovou pomoc.

Podle vyhlášky MPSV ČR č. 506/2006, na základě § 25, intervenční centra poskytují tyto úkony:

a) „poskytování ubytování, jde-li o pobytovou formu služby:

1. ubytování na omezenou dobu zpravidla nepřesahující 7 dní,
2. úklid, praní a drobné opravy ložního a osobního prádla a ošacení, žehlení,

b) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, jde-li o pobytovou formu služby:

zajištění celodenní stravy odpovídající věku, zásadám racionální výživy a potřebám dietního stravování,

c) sociálně terapeutické činnosti:

krizová intervence a další socioterapeutické činnosti, jejichž poskytování vede k překonání krizového stavu a zahájení následného terapeutického procesu,

d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

1. pomoc při komunikaci vedoucí k uplatňování práv a oprávněných zájmů,
2. pomoc při vyřizování běžných záležitostí.“

Intervenční centrum Jihočeského kraje neposkytuje pobytovou formu služby. Pro toto zařízení jsou tedy závazné služby obsažené v odstavci c) a d).

4.1.2. Dílčí cíle

I. Jací lidé se obracejí na tato charitní zařízení o pomoc?

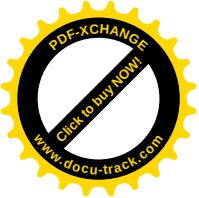
Zjistit:

- a) národnost klientů,
- b) věk klientů,
- c) sociální status klientů (zaměstná, nezaměstnaná, v důchodu, rodičovská dovolená),
- d) rodinné poměry z hlediska vztahu mezi osobou ohroženou a násilnou,
- e) vztah klientů k domácímu násilí,
- f) počet a věk dětí.

II. Jak složité případy domácího násilí musejí charitní pracovníci řešit?

Zjistit:

- a) jaké druhy DN jsou nejčastější,
- b) doba, po kterou DN probíhá,
- c) jaké instituce klient vyhledal, než přišel do Poradny EVA nebo Intervenčního centra.

III. Jaké služby, pomoc charitní projekty nabízejí? Zajišťují kromě odborné péče sociálně-právní i pastorační péči o oběti domácího násilí?

Zjistit:

- a) komplex nabízených služeb,
- b) četnost využití konkrétních služeb.

IV: Charakteristika přístupu pracovníků charity k obětem domácího násilí.

Zjistit:

- a) vzdělání pracovníků,
- b) motivace k práci,
- c) v čem sami vidí přínos své práce pro pomoc obětem DN.

4.2. Metody práce

Pro zjištění dílčích cílů I., II. a III. používám metodu analýzy věcných skutečností, která se opírá o objektivní danosti v podobě hmatatelných výsledků člověka verbální i neverbální povahy. Jako techniku jsem zvolila analýzu dokumentů v standardizované formě - tedy obsahovou analýzu.

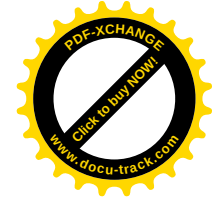
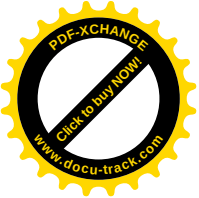
Obsahová analýza se mi jeví pro mou práci jako nejvhodnější vzhledem k tomu, že se jedná o objektivní a kvantitativní analýzu sdělení.

Zkoumanými dokumenty, ze kterých získávám informace jsou záznamové spisy o pomoci, které vytvářejí pracovníci za účelem evidence a statistiky. Jedná se tedy o dokumenty primární, které neprošly dalším zpracováním, při němž by mohlo dojít ke zkreslení údajů.¹²⁴

Pro zjištění IV. dílčího cíle používám metodu přímého dotazování, techniku standardizovaného rozhovoru s pracovníky obou charitních projektů. Standardizovaný rozhovor se mi jeví jako vhodný z důvodu nízkého počtu zaměstnanců a z důvodu osobního charakteru zjišťovaných údajů.¹²⁵

¹²⁴ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*, s. 166-168.

¹²⁵ Tamtéž, s. 126-127.

4.3. Interpretace zjištěných výsledků

PORADNA EVA

rok 2005: celkem 40 případů DN

rok 2006: celkem 49 případů DN

Za zdroj zjišťovaných údajů jsem zvolila pouze záznamy o klientech, kteří se na poradnu obrátili osobně (ne formou telefonátu, e-mailu aj.) a opakovaně.

INTERVENČNÍ CENTRUM:

Leden - březen 2007: celkem 13 případů DN

Za zdroj zjišťovaných údajů jsem zvolila pouze záznamy o klientech, kteří se na IC obrátili osobně a opakovaně. Do těchto údajů nebyly zahrnuty telefonické aj. kontakty a klienti, kteří IC navštívili pouze jednou.

Dílčí cíl I:

Národnost klientů

tabulka 1: Poradna EVA, rok 2005

Národnost	Absolutní počet klientů	%
česká	35	87,5%
slovenská	0	0%
romská	1	2,5%
ukrajinská	2	5%
ruská	0	0%
vietnamská	0	0%
nezjištěno	2	5%
celkem	40	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 2: Poradna EVA, rok 2006

Národnost	Absolutní počet klientů	%
česká	44	89,8
slovenská	0	0%
romská	2	4,1%
ukrajinská	3	6,1%
ruská	0	0%
vietnamská	0	0%
nezjištěno	0	0%
Celkem	49	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 3: Intervenční centrum: leden - březen 2007

Národnost	Absolutní počet klientů	%
česká	12	92,3%
slovenská	0	0%
romská	0	0%
ukrajinská	1	7,7%
ruská	0	0%
vietnamská	0	0%
nezjištěno	0	0%
Celkem	13	100%

zdroj - vlastní výzkum

V obou projektech dominovala klientela české národnosti. Na poradnu a IC (intervenční centrum) se také obracely klientky ukrajinské národnosti. Domnívám se, že je to výsledek spolupráce Poradny EVA a IC s Poradnou pro uprchlíky a migranty, kde převažují klienti právě z Ukrajiny. Nepatrné procento tvořily ženy romské národnosti.

Věk klientů

tabulka 4: Poradna EVA, rok 2005

Věk	Absolutní počet klientů	%
15-18	1	2,5%
19-24	1	2,5%
25-30	7	17,5%
31-40	13	32,5%
41-50	7	17,5%
51-60	5	12,5%
61-65	2	5%
66-	2	5%
nezjištěno	2	5%
Celkem	40	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka: Poradna EVA, rok 2006

Věk	Absolutní počet klientů	%
15-18	1	2,04%
19-24	4	8,16%
25-30	6	12,24%
31-40	8	16,32%
41-50	10	20,40%
51-60	7	14,28%
61-65	1	2,04%
66-	1	2,04%
nezjištěno	11	22,44%
Celkem	49	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 6, Intervenční centrum, leden-březen 2007:

Věk	Absolutní počet klientů	%
15-18	0	0%
19-24	1	7,69%
25-30	2	15,38%
31-40	4	30,76%
41-50	2	15,38%
51-60	1	7,69%
61-65	1	7,69%
66-	2	15,38%
nezjištěno	0	0%
Celkem	13	100%

zdroj - vlastní výzkum

Nejohroženější věkovou skupinou s pohledu domácího násilí jsou ženy od 31 - 50 let, tedy ženy v produktivním věku, které vychovávají děti a chodí do zaměstnání.

Sociální status klientů

tabulka 7, Poradna EVA, rok 2005

Sociální status	Absolutní počet klientů	%
žák, student	2	5%
zaměstnanec	17	42,5%
OSVČ	0	0%
mateřská nebo rodičovská dovolená	4	10%
nezaměstnaný	7	17,5%
důchod invalidní plný	1	2,5%
důchod invalidní částečný	2	5%
důchod starobní	4	10%
nezjištěno	3	7,5%
Celkem	40	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 8, Poradna EVA, rok 2006

Sociální status	Absolutní počet klientů	%
žák, student	0	0%
zaměstnanec	27	55,08%
OSVČ	1	2,04%
mateřská nebo rodičovská dovolená	5	10,2%
nezaměstnaný	6	12,24%
důchod invalidní plný	2	4,08%
důchod invalidní částečný	1	2,04%
důchod starobní	5	10,2%
nezjištěno	2	4,08%
Celkem	49	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 9, Intervenční centrum, leden-březen 2007

Sociální status	Absolutní počet klientů	%
žák, student	0	0%
zaměstnanec	6	46,14%
OSVČ	0	0%
mateřská nebo rodičovská dovolená	3	23,07%
nezaměstnaný	1	7,69%
důchod invalidní plný	1	7,69%
důchod invalidní částečný	0	0%
důchod starobní	2	15,38%
nezjištěno	0	0%
Celkem	13	100%

zdroj - vlastní výzkum

Nejčastějšími oběťmi domácího násilí jsou ženy pracující v zaměstnaneckém poměru. Sečteme-li ale další varianty zjistíme, že nejpočetnější skupinu tvoří ženy, jejichž příjmy jsou z různých důvodů omezené. Jedná se o ženy na rodičovské dovolené, ženy nezaměstnané nebo ženy pobírající různý druh důchodu. Tyto klientky jsou pak z větší části ekonomicky závislé na svém manželovi či partnerovi.

Rodinné poměry z hlediska vztahu mezi osobou ohroženou a násilnou

tabulka 10, Poradna EVA, rok 2005

Rodinné poměry mezi os. ohroženou a násilnou	Absolutní počet klientů	%
manželé	23	57,5%
rozvedení manželé	6	15%
druh/družka	8	20%
partneři	0	0%
příbuzní v pokolení prímém	2	5%
jiná osoba blízká	1	2,5%
nezjištěno	0	0%
Celkem	40	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 11, Poradna EVA, rok 2006

Rodinné poměry mezi os. ohroženou a násilnou	Absolutní počet klientů	%
manželé	32	65,28%
rozvedení manželé	5	10,2%
druh/družka	8	16,32%
partneři	0	0%
příbuzní v pokolení prímém	3	6,12%0%
jiná osoba blízká	1	2,04%
nezjištěno	0	0%
Celkem	49	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 12, Intervenční centrum, leden-březen 2007

Rodinné poměry mezi os. ohroženou a násilnou	Absolutní počet klientů	%
manželé	3	23,07%
rozvedení manželé	1	7,69%
druh/družka	7	53,83%
partneři	0	0%
příbuzní v pokolení přímém	2	15,38%
jiná osoba blízká	0	0%
nezjištěno	0	0%
Celkem	13	100%

zdroj - vlastní výzkum

Nejtypičtějším vztahem mezi obětí a pachatelem domácího násilí je manželství a soužití nesezdané. V obou případech jsou často přítomny děti (viz. níže), ženy žijí s týrajícím partnerem ve společné domácnosti. Malé procento obětí DN jsou k agresorovi v přímém příbuzenském vztahu (tzn. rodiče a děti).

Klienti z hlediska vztahu k domácímu násilí

tabulka 13, Poradna EVA, rok 2005

Klienti z hlediska vztahu k DN	Absolutní počet klientů	%
osoba ohrožená	37	92,5%
osoba násilná	0	0%
svědek DN	1	2,5%
příbuzný ohrožené osoby	2	5%
příbuzný násilné osoby	0	0%
nezjištěno	0	0%
Celkem	40	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 14, Poradna EVA, rok 2006

Klienti z hlediska vztahu k DN	Absolutní počet klientů	%
osoba ohrožená	44	89,76%
osoba násilná	0	0%
svědek DN	3	6,12%
příbuzný ohrožené osoby	2	4,08%
příbuzný násilné osoby	0	0%
nezjištěno	0	0%
Celkem	49	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 15, Intervenční centrum, leden-březen 2007

Klienti z hlediska vztahu k DN	Absolutní počet klientů	%
osoba ohrožená	13	100%
osoba násilná	0	0%
svědek DN	0	0%
příbuzný ohrožené osoby	0	0%
příbuzný násilné osoby	0	0%
nezjištěno	0	0%
Celkem	13	100%

zdroj - vlastní výzkum

Na Poradnu EVA i IC se nejčastěji obrací s žádostí o pomoc přímo oběti domácího násilí, dále svědci či příbuzní a známí osob ohrožených. Pachatelé a jejich příbuzní oba projekty nekontaktovali nikdy.

Počet dětí klientů

tabulka 16, Poradna EVA, rok 2005

Počet dětí klientů	Absolutní počet klientů	%
1 dítě	13	32,5%
2 děti	17	42,5%
3 děti	6	15%
více	0	0%
žádné dítě	4	10%
nezjištěno	0	0%
Celkem	40	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 17, Poradna EVA, rok 2006

Počet dětí klientů	Absolutní počet klientů	%
1 dítě	11	22,44%
2 děti	22	44,88%
3 děti	6	12,24%
více	4	8,16%
žádné dítě	5	10,2%
nezjištěno	1	2,04%
Celkem	49	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 18, Intervenční centrum, leden-březen 2007

Počet dětí klientů	Absolutní počet klientů	%
1 dítě	4	30,76%
2 děti	4	30,76%
3 děti	3	23,07%
více	0	0%
žádné dítě	2	15,38%
nezjištěno	0	0%
Celkem	13	100%

zdroj - vlastní výzkum

Při násilí mezi partnery jsou často přítomny i děti. Převážná většina klientek Poradny a IC má děti, které jsou v konfliktu v roli svědků.

Věk dětí

tabulka 19 Poradna EVA, rok 2005

Věk dětí	Absolutní počet	%
0-14	31	47,74%
15-17	10	15,4%
18-	24	36,98%
Celkem	65	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 20, Poradna EVA, rok 2006

Věk dětí	Absolutní počet	%
0-14	61	66,49%
15-17	8	8,72%
18-	23	25,07%
Celkem	92	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 21, Intervenční centrum, leden-březen 2007

Věk dětí	Absolutní počet	%
0-14	8	38,8%
15-17	4	19,4%
18-	9	42,84%
Celkem	21	100%

zdroj - vlastní výzkum

Oběti domácího násilí vychovávají převážně děti do 14 let, popřípadě do 17let. Tyto děti žijí tedy většinou se svými rodiči a jsou vystaveny nezdravé atmosféře v rodině.

Dílčí cíl II:

Druhy domácího násilí

tabulka 22, Poradna EVA, rok 2005

Druhy domácího násilí	Absolutní počet klientů	%
psychické násilí	7	17,5%
fyzické násilí	4	10%
sexuální násilí	0	0%
omezování ekonomické	2	5%
omezování sociální	1	2,5%
omezování osobní svobody	3	7,5%
souběh více druhů (psychické, fyzické, sexuální, omez. sociální, ekonom., os. svobody)	23	57,5%
Celkem	40	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 23, Poradna EVA, rok 2006

Druhy domácího násilí	Absolutní počet klientů	%
psychické násilí	11	22,44%
fyzické násilí	2	4,08%
sexuální násilí	0	0%
omezování ekonomické	0	0%
omezování sociální	0	0%
omezování osobní svobody	0	0%
souběh více druhů (psychické, fyzické, sexuální, omez. sociální, ekonom., os. svobody)	36	73,44%
Celkem	49	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 24, Intervenční centrum, leden-březen 2007

Druhy domácího násilí	Absolutní počet klientů	%
psychické násilí	1	7,69%
fyzické násilí	3	23,07%
sexuální násilí	0	0%
omezování ekonomické	1	7,69%
omezování sociální	2	15,38%
omezování osobní svobody	0	0%
souběh více druhů(psychické, fyzické, sexuální, omez. sociální, ekonom., os. svobody)	6	46,14%
Celkem	13	100%

zdroj - vlastní výzkum

Nejběžněji jsou oběti ohroženy více druhy domácího násilí najednou. Nejčastěji se jedná o kombinaci psychického a fyzického násilí, ke kterým se přidružuje sociální a ekonomická kontrola, popřípadě omezování osobní svobody. Poměrně málo se vyskytuje násilí sexuální. V čisté formě se pak nejčastěji jedná o násilí fyzické a za ním následuje psychické týrání.

Doba, po kterou domácí násilí probíhá

tabulka 25, Poradna EVA, rok 2005

Doba, po kterou domácí násilí probíhá	Absolutní počet klientů	%
do 6 měsíců	2	5%
7 měsíců až 3 roky	8	20%
4-9 let	14	35%
10-15 let	11	27,5%
nad 15 let	5	12,5%
nezjištěno	0	0%
Celkem	40	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 26, Poradna EVA, rok 2006

Doba, po kterou domácí násilí probíhá	Absolutní počet klientů	%
do 6 měsíců	3	6,12%
7 měsíců až 3 roky	5	10,2%
4-9 let	12	24,48%
10-15 let	8	16,32%
nad 15 let	8	16,32%
nezjištěno	13	26,52%
Celkem	49	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 27, Intervenční centrum, leden-březen 2007

Doba, po kterou domácí násilí probíhá	Absolutní počet klientů	%
do 6 měsíců	0	0%
7 měsíců až 3 roky	4	30,76%
4-9 let	6	46,14%
10-15 let	2	15,38%
nad 15 let	1	7,69%
nezjištěno	0	0%
Celkem	13	100%

zdroj - vlastní výzkum

Nejčastěji domácí násilí probíhá po dobu 4-9 let, poměrně často však násilí trvá až 15 let.

Počet klientů z hlediska vyhledávané pomoci před kontaktem s charitním zařízením

tabulka 28, Poradna EVA, rok 2005

Vyhledaná pomoc	Absolutní počet	%
linka důvěry, krizové centrum	3	7,5%
lékař	8	20%
policie	2	5%
poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy	1	2,5%
sociální pracovníce+OSPOD	1	2,5%
azylový dům	0	0%
poradna pro oběti domácího násilí	0	0%
rodina, známí	12	30%
jiná	6	15%
žádná	3	7,5%
nezjištěno	4	10%
Celkem	40	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 29, Poradna EVA, rok 2006

Vyhledaná pomoc	Absolutní počet	%
linka důvěry, krizové centrum	2	4,08%
lékař	4	8,16%
policie	2	4,08%
poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy	4	8,16%
sociální pracovníce+OSPOD	6	12,24%
azylový dům	2	4,08%
poradna pro oběti domácího násilí	1	2,04%
rodina, známí	2	4,08%
jiná	3	6,12%
žádná	21	42,84%
nezjištěno	2	4,08%
Celkem	49	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 30, Intervenční centrum, leden-březen 2007

Vyhledaná pomoc	Absolutní počet	%
linka důvěry, krizové centrum	0	0%
lékař	3	23,07%
policie	7	53,83%
poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy	0	0%
sociální pracovníce+OSPOD	2	15,38%
azylový dům	0	0%
poradna pro oběti domácího násilí	0	0%
rodina, známí	1	7,69%
jiná	0	0%
žádná	0	0%
nezjištěno	0	0%
Celkem	13	100%

zdroj - vlastní výzkum

Osoby ohrožené domácím násilím se nejčastěji obracejí s žádostí o pomoc na Policii ČR (zřejmě v souvislosti s institutem vykazání), na lékaře (to souvisí s fyzickými útoky agresora) a na sociální pracovníce a oddělení sociálně právní ochrany dětí (z důvodu přítomnosti nezletilých dětí v rodině). Pomoc bývá také často požadována od příbuzných a přátel.

Dílčí cíl III.

Komplex a četnost využití nabízených služeb

tabulka 31, Poradna EVA, rok 2005

Komplex nabízených služeb	Absolutní počet klientů	%
poskytnutí informace	38	17,48%
sociálně právní poradenství	35	16,1%
jiné právní poradenství	29	13,34%
praktické životní poradenství	31	14,26%
aktivní pomoc v poradně (př. sepsání žádosti, návrhu k soudu apod.)	18	8,28%
zprostředkování odborné konzultace	10	4,6%
zprostředkování bydlení či zaměstnání	3	1,38%
asistence	2	0,92%
šetření v domácím prostředí	0	0%
zprostředkování krizové intervence	0	0%
duchovní promluva	0	0%
přímá pomoc (materiální)	2	0,92%
krizová intervence	42	19,32%
krátkodobá psychoterapie	6	2,76 %
Celkem	216	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 32, Poradna EVA, rok 2006

Komplex nabízených služeb	Absolutní počet klientů	%
poskytnutí informace	52	26,52%
sociálně právní poradenství	49	24,99%
jiné právní poradenství	9	4,59%
praktické životní poradenství	25	12,75%
aktivní pomoc v poradně (př. sepsání žádosti, návrhu k soudu apod.)	8	4,08%
zprostředkování doborné konzultace	6	3,06%
zprostředkování bydlení či zaměstnání	1	0,51%
asistence	0	0%
šetření v domácím prostředí	1	0,51%
zprostředkování krizové intervence	0	0%
duchovní promluva	1	0,51%
přímá pomoc (materiální)	5	2,55%
krizová intervence	29	14,79%
krátkodobá psychoterapie	10	5,1%
Celkem	196	100%

zdroj - vlastní výzkum

tabulka 32, Intervenční centrum, leden-březen 2007

Komplex nabízených služeb	Absolutní počet klientů	%
krizové lůžko	1	2,00%
právní poradenství	16	32,00%
psychologická pomoc	10	20,00%
sociální poradenství	12	24,00
azylové bydlení	2	4,00%
peněžitá pomoc	2	4,00%
advokátní služby	1	2,00%
specializované poradenství	2	4,00%
terapie	3	6,00%
manželské poradenství	0	0%
zprostředkování duchovní promluvy	1	2,00%
Celkem	50	100%

zdroj - vlastní výzkum

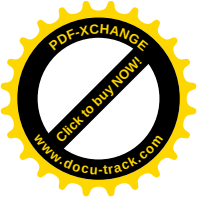
Nejčastějšími poskytovanými službami Poradny EVA a IC jsou: poskytování informací, poskytování sociálního a právního poradenství, krizová intervence. Nadstandartně jsou nabízeny tyto služby: přímá pomoc, krátkodobá psychoterapie, zprostředkování duchovní promluvy. Konkrétně nabídka zprostředkování duchovní promluvy je využívána jen minimálně. To ukazuje na to, že na Charitu přicházejí i klienti bez vztahu k církvi a také, že věřící lidé mají zřejmě potřebnou oporu v otázkách víry u svého duchovního správce.

Dílčí cíl IV:

Vyhodnocení rozhovorů s vedoucími projektu Poradna EVA a IC:

1) PORADNA EVA

Vedoucí projektu má ukončené vysokoškolské vzdělání s titulem Bc. V sociální oblasti pracovala již dříve před nástupem na Diecézní charitu. 2 roky byla zaměstnána v nemocnici - oddělení dětské psychiatrie a 6 let v psychologické laboratoři.

Zaměstnankyně má ukončený výcvik krizové intervence, kurz pro sociální pracovníky se zaměřením na oběť domácího násilí pořádaný psychosociálním centrem ACORUS. Při své práci se řídí obecnými zásadami křesťanské etiky a etickým kodexem sociálních pracovníků.

Vedoucí projektu považuje za nadstandartní službu, kterou Poradna EVA nabízela v letech 2005 a 2006:

krátkodobou psychoterapii: Tato služba byla vhodná především v situaci, kdy byl klient seznámen se všemi potřebnými informacemi, ale nebyl schopen na základě těchto informací jednat. V těchto případech klient došel, díky nemanipulativnímu způsobu psychoterapie, k uskutečnění životní změny.

přímou pomoc: Tato služba vyplývala z charitativního rázu zařízení. Byla poskytována na základě objektivního posouzení klientovy situace. V případě potřeby byl učiněn klientovi nákup základních potravin nebo uhrazeno krizové lůžko v azylovém domě, popřípadě zajištěny další potřeby.

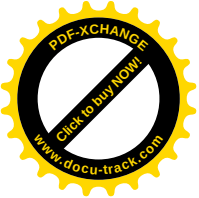
zajištění duchovní promluvy s knězem nebo s pastoračním pracovníkem: Lidé, kteří jsou věřící, očekávají od charitních pracovníků pochopení a respekt k jejich víře. Očekávají citlivé posouzení jejich životní situace. Obzvláště velmi citlivé z hlediska víry je téma rozvodů u církevně sezdáných partnerů.

Motivem k usilování o zaměstnání v charitním zařízení bylo pro tázanou pracovníci především studium na Teologické fakultě Jihočeské univerzity a v neposlední řadě její dobrovolnictví na charitě. K práci s oběťmi domácího násilí se dostala náhodou. Zaměstnankyně je členkou Českobratrské církve husitské.

Charitní prostředí dává tázané pracovníci možnost profesního i lidského uplatnění. Za přínos své práce pro oběti domácího násilí vidí především podporu klientek v řešení jejich problému, citlivý přístup a osobní nasazení.

INTERVENČNÍ CENTRUM: (IC)

Vedoucí IC vystudovala vyšší odbornou školu sociálně-právní. V sociální oblasti pracuje od ukončení studia. S oběťmi domácího násilí se setkala při svém zaměstnání v azylovém domě pro matku a dítě, kde pracovala 7 let a hlavně na lince DONA pro oběti DN, kde byla zaměstnána 4 roky. Mezi nejvýznamnější výcviky a kurzy patří: psychoterapeutický výcvik SUR, komplexní a telefonická krizová intervence a krizová intervence zaměřená přímo na oběti násilí, školení Bílého kruhu bezpečí - práce s oběťmi DN, práce s traumatem aj. V době

konání rozhovoru dokončuje kurz pro koordinátory IC. Při své práci se řídí etickým kodexem pracovníků intervenčních center.

Intervenční centrum pro Jihočeský kraj poskytuje služby stanovené zákonem č. 108/Sb. Jako nadstandartní služby poskytuje:

přímou pomoc: Tuto pomoc je poskytována v případě potřeby urychleného řešení aktuální krizové situace klientek. Zahrnuje mimo jiné i nákup základních potravin, úhradu krizového lůžka, zajištění potřebných osobních dokladů, apod.

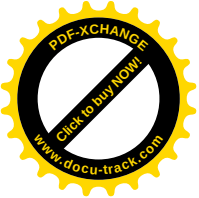
zajištění duchovní promluvy s knězem nebo s pastoračním pracovníkem: Tato služba je dána charakterem zařízení. Je potřebná pro klienty, kteří hledají řešení své náročné životní situace, které bude v souladu s učením církve.

Pracovnice si zaměstnání na Diecézní charitě zvolila proto, že se jedná o nestátní neziskovou organizaci. Práce je zde tvůrčí, kreativnější než ve státní správě. Je zde dán větší prostor pro práci s klientem, a to nejen z hlediska času. Velmi oceňuje také možnost průběžného vzdělávání a jako velmi užitečnou a funkční hodnotí zavedenou supervizi. Pomoc zaměřenou na oběti domácího násilí si vybrala z důvodu své dlouholeté praxe a kvalitního vzdělání. Pracovnice není členkou žádné církve.

Fakt, že své zaměstnání vykonává v charitním projektu není pro dotazovanou v zásadě významný, stejný přístup ke klientům by měla v jakékoliv jiné organizaci. Za přínos své práce pro oběti domácího násilí vidí především své kvalitní vzdělání, osobní nasazení, schopnost sebereflexe, citlivý přístup, respekt a orientaci v duchovních otázkách, pozitivní vztah k lidem.

Závěr:

Z uvedených rozhovorů vyplývá, že pro pracovníky zkoumaných charitních projektů je důležité především vzdělání, odbornost a praxe v sociální oblasti. Profesionalita ke klientům k řešení jejich problémů je obohacena o citlivý, chápavý přístup v duchovní oblasti. To je zvláště důležité pro věřící klienty. V obou projektech jsou uznávány křesťanské hodnoty, především úcta k druhému člověku.

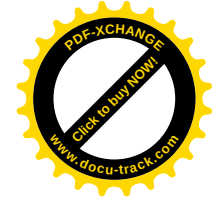
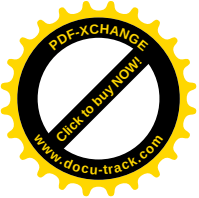

4.4. Shrnutí výzkumné části

Stanovená hypotéza: „**Předpokládám, že charitní projekty: Poradna EVA a Intervenční centrum, poskytují obětem domácího násilí nadstandartní péči**“, se potvrdila. Poradna EVA i IC poskytují služby, které jsou nad rámec povinně poskytovaných služeb. Tyto služby jsou: krátkodobá psychoterapie v Poradně EVA, poskytování přímé pomoci a zprostředkování duchovní rozmluvy s knězem nebo s pastoračním pracovníkem v obou zkoumaných projektech.

Poradna EVA byla v Jihočeském kraji dlouho jediným zařízením, které se zabývalo oběťmi domácího násilí. Na základě dlouhodobých zkušeností Diecézní charity s touto problematikou byla právě tato organizace pověřena Krajským úřadem zřízením a vedením Intervenčního centra pro celý jihočeský region.

Oba projekty poskytují obětem domácího násilí a jejich blízkým komplexní služby od krizové intervence až po odbornou psychoterapii. Spolupracují s rozsáhlou sítí sociálních a jiných odborných zařízení v celém regionu. V rámci prevence seznamují širokou veřejnost s problematikou domácího násilí, a to prostřednictvím přednášek, článků do novin a časopisů, příspěvků do rozhlasu.

Závěr

Předkládaná diplomová práce se zabývala problematikou domácího násilí a potřebnou odbornou péčí o oběti týrání. V teoretické části byly popsány znaky a specifika tohoto jevu, což je velmi důležité pro jeho přesnou diagnostiku a odlišení od jiných forem násilí. Mezi laickou i odbornou veřejností jsou také velmi rozšířené určité mylné představy o podstatě domácího násilí, těmito mýty jsou pak často oběti stigmatizovány. Proto konkrétní pojmenování předsudků je potřebné pro poznání podstaty zkoumaného sociálně patologického jevu.

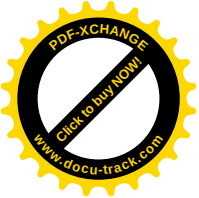
Pro správné pochopení patologie domácího násilí a uvědomění si míry společenské nebezpečnosti potřebujeme také poznat příčiny násilného chování agresora, jeho osobnostní založení, motivy násilného jednání. Stejně tak je důležitá i osobnost oběti. Část práce věnovaná tomuto tématu odpovídá na následující otázky: Kdo může být obětí domácího násilí? Proč tento člověk setrvává často dlouhá léta v soužití s týrajícím partnerem? Proč se k němu opakovaně vrací? Čím je zapříčiněno specifické chování oběti? Jak lze těmto lidem účinně pomoci?

Násilí mezi rodiči často musejí přihlížet i jejich děti, které se ocitají v postavení svědků. Fakt, že nezdravé rodinné vztahy zanechávají právě na dětské psychice nesmazatelné stopy není třeba opakovat. V teoretické části práce jsou popsány konkrétní důsledky, které má domácí násilí právě na tyto děti a jejich budoucí partnerské vztahy.

Další teoretická kapitola se věnovala aktuálním legislativním změnám v českém právu, které doplnily stávající trestněprávní postupy, jež mají praktický význam pro řešení konkrétních případů domácího násilí a pro možnosti pomoci obětem.

Další oddíl teoretické práce se zabýval pastorační péčí o věřící lidi - křesťany, které trápil a týral jim blízký člověk. Kromě definování pastorační péče, základních metod a podstatných prvků péče, obsahuje tato část i konkrétní pomoc při pocitech vyplývajících z dlouhodobého strádání, jako jsou: pocit strachu, sebeobviňování, pocity méněcennosti, deprese.

Pro věřícího člověka je problematika domácího násilí o to složitější, že se musí potýkat i s náboženskými otázkami týkající se jeho odchodu od manžela, kterému před Bohem slíbil lásku a věrnost v časech dobrých i zlých. Skutečností je, že tito lidé skutečně nemusejí volit

mezi dvěma zly, totiž mezi životem plným ohrožení a strachu a životem v odloučení od církve, je popsáno v kapitolách věnovaných křesťanskému manželství.

Poslední oddíl teoretické části představuje charitu, teologické základy charitativní služby, postavení v církvi, organizační strukturu, specifika a poslání. Protože za charitním dílem stojí vždy lidé, jedna kapitola je tak věnována právě zaměstnancům charity. V závěru teoretické části je stručně představena Diecézní charita České Budějovice a její dva projekty přímo zaměřené na pomoc obětem domácího násilí: Poradna EVA a Intervenční centrum.

Cílem praktické části bylo: „Zmapovat péči o oběti domácího násilí na Diecézní charitě v Českých Budějovicích.“ Pro naplnění tohoto cíle byly vybrány dva charitní projekty Poradna EVA a Intervenční centrum odpovídající svým zaměřením potřebám diplomové práce. Šetření se zaměřilo na potvrzení či vyvrácení výzkumné hypotézy: „Předpokládám, že oba charitní projekty: Poradna EVA a Intervenční centrum, poskytují obětem domácího násilí nadstandartní péči.“ Za standartní péči byly považovány sociální služby požadované v zákoně 108/2006 Sb. o sociálních službách, respektive ve vyhlášce MPSV ČR č. 506/2006 Sb. pro speciální poradenství a krizovou pomoc, které zajišťují zkoumaná zařízení.

K naplnění obecného cíle sloužily pomocné dílčí cíle, jejichž úkolem bylo přiblížit: charakteristiku klientely projektů, závažnost případů domácího násilí, komplex nabízených služeb a jejich využití a konečně i charakteristiku přístupu charitních pracovníků k obětem domácího násilí.

Na základě analýzy dokumentů a standardizovaných rozhovorů byla stanovená hypotéza potvrzena. Z porovnání nabízených služeb a vyhláškou MPSV ČR vyplynulo, že Poradna EVA poskytuje jako nadstandartní tyto služby: krátkodobou psychoterapii, přímou (hmotnou) pomoc, zprostředkování duchovní promluvy s knězem či pastoračním pracovníkem. Intervenční centrum nabízí jako nadstandartní tyto služby: přímou (hmotnou) pomoc a zprostředkování duchovní promluvy s knězem či pastoračním pracovníkem.

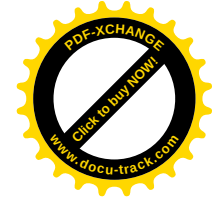
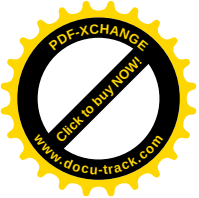
Obecný cíl předkládané diplomové práce se na základě hypotézy a stanovených dílčí cílů podařilo naplnit.

Domácí násilí je složitý sociálně patologický jev, kterému je v současné době věnována velká pozornost nejen ze strany odborníků, politiků ale i laické veřejnosti. Není možné v jedné práci postihnout širí této problematiky. Dalšími zajímavými tématy pro zpracování mohou například být: osobnost agresora a možné způsoby účinné korekce jeho chování,

fenomén týraných mužů, vliv kultury a tradice na toleranci k domácímu násilí ve společnosti, reflexe organizací zabývajících se problematikou domácího násilí na nová legislativní opatření, respektive na institut vykázání apod.

Diplomová práce bude nabídnuta Diecézní charitě České Budějovice k možnosti prezentace její praktické části na internetových stránkách organizace.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

BEDNÁŘOVÁ, Z. et.al. *Domácí násilí - manuál ke kurzům*. Praha: Psychosociální centrum Acorus, 2003.

BENEDIKT XIV. *Deus caritas est*. 3. revid. vydání. Praha: Paulínky, 2006. ISBN 80-86949-03-6.

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-7113-009-5.

ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999. ISBN 80-902614-1-8.

ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí: fakta a paradoxy. *Sociální práce*. 2006, č.2, s. 54-66.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3.vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.

Dokumenty 2. vatikánského koncilu. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-089-3.

GJUROČOVÁ, Š, et.al. *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.

HILPERT, K. *Caritas und Sozialethik. Elemente einer theologischen Ethik des Helfens*. Ferdinand Schöningh: Paderborn/München/Wien/Zürich 1997. ISBN 3-506-73919-0.

HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004. ISBN 80-239-2106-1.

CHADIMA, M. *Charitativní péče - Dějiny a současnost*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-632-7.

Informační leták Intervenčního centra při DCH ČB. 2007.

Interní materiál sociálního projektu Poradnypro ženy a dívky v nouzi EVA. České Budějovice, 2006.

JAN PAVEL II. *Familiaris Consortio*. Praha: Zvon, 1992. ISBN 80-7113-067-2.

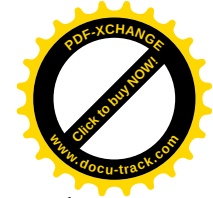
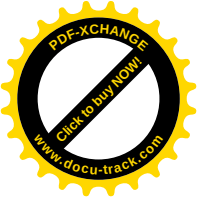
KAŠPARŮ, M. Pastore a deprese. In *Fórum pastorálních teologů I*. Olomouc: Velehrad, 2000. s. 61-63. ISBN 80-86045-61-7.

Kodex kanonického práva. Praha: ZVON, 1994. ISBN 80-7113-082-6.

KOLÁŘOVÁ, L. *Tisková zpráva o Poradně pro ženy a dívky v nouzi EVA ze dne 20. 12. 2006*.

KŘIVOHLAVÝ, J. *Pastorální péče*. Praha: Oliva, 2000. ISBN 80-85942-42-9.

KUNČAR, V. *Domácí násilí a církevní právo*, Přednáška při setkání spolupracujících zařízení projektu Magdala. dne 3. 11. 2005, Praha.

LEHNER, M. *Caritas. Die Soziale Arbeit der Kirche. Eine Theoriegeschichte*. Freiburg im Breisgau: Lambertus, 1997. ISBN 3-7841-0954-3.

MACH, J., ŠMOLKA, P. *Když vás trápí někdo blízký*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-337-4.

Manuál pro pracovníky azylových domů - účastníky projektu Kormidlo v Jablonci. BKB, S.A.D, 2002. ISBN – neuvedeno

NĚMEC, D. *Manželské právo katolické církve s ohledem na platné české právo*. Kostelní Vydří: Karmelit. nakl., 2006. ISBN 80-7195-065-3.

OPATRNÝ, A. *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. Praha: Pastorační středisko, 1995. ISBN – neuvedeno

OPATRNÝ, A. *Pastorace v méně obvyklých situacích*. Praha: Pastorační středisko, 1998. ISBN – neuvedeno

OPATRNÝ, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*. Kostelní Vydří: Karmelit. nakl., 2001. ISBN 80-7192-557-8.

OPATRNÝ, A. *Život rozvedených v církvi, studijní texty*. Praha: Pastorační středisko, 1994. sešit. č. 3. ISBN – neuvedeno

OPATRNÝ, M. *Charita - místo pro život. Empirická studie na příkladu religionizity zaměstnanců Diecézní charity Plzeň. Sociální práce*, 2006, č. 1, s. 109 – 116.

POSPÍŠIL, C., V. *Teologie služby*. Kostelní Vydří: Karmelit. nakl., 2002. ISBN 80-7192-748-1.

RAJDUSOVÁ, G. *Křesťanská péče o oběti násilí v rodině*. České Budějovice, 2003. Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce A. Kříšťan.

RŮTOVÁ, J. *Současná pastorace rozvedených v českých a moravských diecézích*. Praha: Pastorační středisko, 2004. ISBN – neuvedeno

VOŇKOVÁ, J. *Vaše právo!* 4. aktualiz. a doplněné vyd. Praha: ProFem, 2005. ISBN 80-239-4025-2.

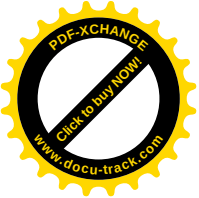
Vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí č. 506/2006 Sb.

VYHLÍDALOVÁ, P. *Dvě tváře násilníka. Psychologie dnes*, 2005. roč. 11, č.6, s.25 – 27.

Výroční zpráva 2005, Diecézní charita České Budějovice.

Vyznání víry církve, překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé, České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta, 1999. ISBN 80-86074-15-3.

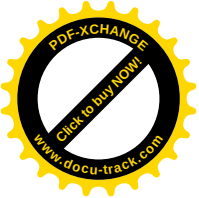
ZBOŘILOVÁ, K. *K problematice domácího násilí. Kriminalistický sborník*, 2006. roč.11, č.4, s.34 – 37.

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách .

Zákon č. 135/2006 Sb. o Policii ČR.

Život z víry, překlad 2. dílu katolického katechizmu pro dospělé, České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta, 1998. ISBN 80-86074-02-1.

Seznam zkratek církevních dokumentů

AA - Dekret apoštolátu laiků - Apostolicam actuositatem

DSE - Encyklika Bůh je láska - Deus Caritas est

FC - Apoštolská adhortace O úkolech křesťanské rodiny v současném světě - Familiaris Consortio

GS - Pastorální konstituce O církvi v dnešním světě - Gaudium et Spes

LG - Věřoučná konstituce o církvi - Lumen Gentium

CIC - Kodex kanonického práva - Codex iuris canonici

Seznam zkratek biblických citací

Ef - List Efezským

Gn - Genesis (První kniha Mojžíšova)

Jan - Evangelium podle Jana

1K- První list Korintským

Lk - Evangelium podle Lukáše

Mk - Evangelium podle Marka

Mt - Evangelium podle Matouše

Řím - List Římanům

Žd - List Židům

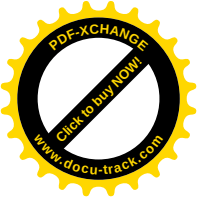

Seznam příloh:

Příloha I. Otázky pro standardizovaný rozhovor

Příloha II. Informační leták Poradny pro ženy a dívky v nozi EVA

Příloha III. Informační leták Intervenčního centra krizové pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím

Otázky pro standardizovaný rozhovor

1) Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) středoškolské b) vyšší odborné c) vysokoškolské

2) Je toto vaše první zaměstnání v sociální oblasti?

- a) ano b) ne

otázka pouze pro odpovědi 2b)

3) Kde a jak dlouho jste pracoval(a) před nástupem na Diecézní charitu v Českých Budějovicích?

4) Jaké jste prodělal(a) školení, výcviky a kurzy v souvislosti s vaší prací s oběťmi domácího násilí?

5) Řídíte se při své práci etickým kodexem?

- a) ano b) ne c) nevím

otázka pouze pro odpovědi 5a)

6) jakým etickým kodexem se při své práci řídíte?

7) Nabízí vaše charitní zařízení obětem domácího násilí a jejich blízkým nějaké specifické služby, které v jiných zařízeních zabývajících se stejnou problematikou, nejsou poskytovány?

- a) ano b) ne c) nevím

otázka pouze pro odpovědi 7a)

8) Jaké jsou to služby a proč jsou poskytovány?

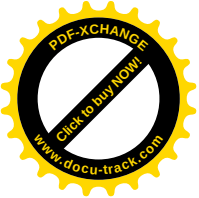
9) Jste praktikující katolík?

- a) ano b) ne

otázka pouze pro odpovědi 9b)

10) Jste členem jiné církve?

- a) ano b) ne

otázka pouze pro 10a)

11) Jaké církve jste členem?

12) Proč jste si zvolil(a) práci na charitě?

13) Proč jste si zvolil(a) práci s oběťmi domácího násilí?

14) Co pro vás znamená fakt, že svou práci vykonáváte v charitním zařízení?

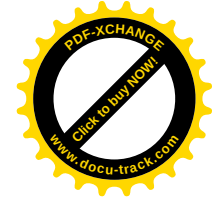
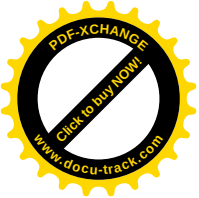
15) V čem vy osobně vidíte přínos své práce pro pomoc obětem domácího násilí?

Děkuji vám za rozhovor.

ABSTRAKT:

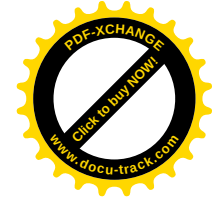
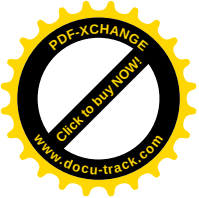
VEJBĚROVÁ, L. *Péče o oběti domácího násilí na Diecézní charitě České Budějovice*. České Budějovice 2007. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce A. Kříšťan.

Klíčové pojmy:

Domácí násilí, týrání partnera, oběť domácího násilí, pachatel domácího násilí, institut vykazání, pastorační péče, svátost manželská, charitní péče, sociální služby

Práce se zabývá problematikou domácího násilí, specifikami tohoto sociálně patologického jevu a potřebami obětí domácího násilí na odbornou pomoc. Teoretická část práce charakterizuje domácí násilí, jeho odlišnost od jiných forem agrese. Dále popisuje pastorační péči o oběti, zabývá se problematikou církevního manželství, manželů žijících v odloučení, popřípadě zneplatnění manželství. Poslední oddíl teoretické části charakterizuje charitní péči, představuje Diecézní charitu České Budějovice a její dva projekty specializující se na pomoc obětem domácího násilí v Jihočeském kraji.

Praktická část práce zkoumá charakteristiku poskytovaných služeb charitních projektů: Poradny pro ženy a dívky v nouzi EVA a Intervenčního centra krizové pomoci pro oběti domácího násilí. Obě zařízení poskytují klientům nejen komplex služeb, který je stanovený zákonem o sociálních službách, ale i nadstandartní péči. O kvalitě poskytované péče vypovídá vysoká odbornost zaměstnanců, jejich osobní nasazení a citlivý přístup ke klientům, v neposlední řadě také respekt k jejich náboženství.

ABSTRACT FILE:

VEJBĚROVÁ, L. Home violence victims care at Diocesan charity České Budějovice.

Key terms:

Home violence, ill-usage of a partner, home violence victim, home violence offender, expulsion institute, ministerial care, marriage sacrament, charitable care, social services

Main theme of the thesis is a home violence issue, specifics of this social-pathologic fact and home violence victims needs for expert assistance. Abstract part of the thesis describes home violence, its difference from other sorts of aggression. Further the thesis describes ministerial care of victims, covers clerical marriage issue of married couples who live in separation, eventually nullity of marriage. The last section of the abstract part characterizes charitable care, Diocesan charity in České Budějovice and its two projects which focus on help for home violence victims in South Bohemian region.

Practical part of the thesis examines the characteristic of the provided services of charitable projects: Centre for women and young women in need EVA and Support centre of crisis help for home violence victims. Both establishments offer to the clients not only complete services which are determined by the law of social services, but also the above standard care. Thanks to high expertise of employees is quality of provided care on a high level. All employees bring individual personal concern, sensitive approach to the clients and last but not least also respect to their religion.